№ 229 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 77, פון אדמיניסטראציע 47 | מאנטאג, ד׳ תשרי תרפ״ח | 3 października 1927 r. | צוואנציגסטער יאהרגאנג

30 די ליסטע פון ציוניסטישן וואהל-קאמיטעט 30

איז די איינציגע, וואס פראקלאמירט דעם הייליגען פרינציפ פון יודישער אחדות!

יודען!!! ציוניסטען, מזרחי׳סטען, האנדווערקער, סוחרים, פאבריקאנטען, קליינהענדלער, ארבייטער, אנגעשטעלטע—אלע זייט איהר פערטרעטען אויף דער ליסטע 30

צובראקעלט נישט די יודישע שטימען! שטימט פאר דער ליסטע

בלב נשבר ונדכה אנו מודיעים ע״ד האסון הנורא שקרה לנו בהלקח מאתנו עטרת ראשנו בעלי היקר, אבינו, זקננו, גיסנו, חותננו, ודודנו הרב ה״נ בתורה וביראה רב פעלים בעד החזקת התורה ולומדי׳ בשנת הששים לימי חייו

נ״ע ברוך דניאל בה״ר אברהם דוב זצ״ל ריבקינד

חתן ר׳ סנדר נ״י דישקיז שנפטר אחרי מחלה קצרה בסריניצה

ע״ד זמן ההלוי׳ נודיע ביחוד.

השרוים בצער עמוק

משפחתו המתאבלת.

די בעוואוסטע יודישע שאקאלאדען-פאבריק „ZŁOTY RAJ“ מאכט בעקאנט, אז צו די בעקוועמליכקייט פון ג׳ עולם האט זי געעפענט א פיליאל אויף דער צעגיעלניאנא 26 גלעכצייטיג ווינשען מיר די ג׳ קונדשאפט א גמר חתימה טובה.

אונזער פיליען זענען: חסכאדניא 50, זאוואדזקא 11 און צעגיעלניאנא 26.

ערקלערונג! אכטונג, בעקער-מייסטער!

מיר אונטערגעשריבענע ערקלערען דערמיט, אז אויף דער פערזאמלונג-זיצונג פון בעקער-מייסטער-פעראיין, וואס איז פארגעקומען שבת, דעם 1 אקטאבער איז מיט 8 שטימען געגען איינגעם בעשלאסען געווארען צו פראטעסטירען געגען דער מעלדונג, וואס איז געוועזען געדרוקט אין דער צייטונג אין נאמען פון אונזער פעראיין, אז מיר שליסען זיך אן צו די שטאט-ראט-וואהלען צום מעלקיסטיש-חירטשאפטליכען בלאק. מיר אונטערגעשריבענע פאדערן אויף אלע בעקער צו שטימען פאר דער ליסטע № 30 אויף וועלכער עס פיגורירט לאוניק א. יאעל.

הויזע-פרעזעס: פנחס זעמבינסקי, עהרען-סעקרעטאר: ברוסקא, פערוואלטונגס-מיטגלידער: ראטענבערג, בורשטיין, רובין, י. מ. פאמולא, חאנבערג און א. פורלאווסקי

אויפפאדערונג

צו די שמאטע- און אפפאל-הענדלער!

אויף די פערוואלטונגס-זיצונג פון אונזערען פעראיין פון שמאטע- און אפפאל-הענדלער, וועלכע איז פארגעקומען זונטאג, ד. 27 2/X מיט׳ן אנטייל פון ה׳ לאוניק יאעל, איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען, דאס אונזער פעראיין שליסט זיך אן צו די ליסטע גר. 30, אויף וועלכע עס פיגורירען די איינציגע פערטרעטער פון די יודישע מאסען מיט ה׳ לאוניק יאעל אין שפיץ. דערום פאדערן מיר אויף אלע אונזערע מיטגלידער מיט זייערע ווייבער און וואהל-בערעכטיגטע קינדער אין טאג פון 9. אקטאבער, אלע ווי איין מאן צו שטימען פאר די ליסטע 30, אויף וועלכע עס פיגורירט דער קאמפער פאר אונזער רעכט ה׳ לאוניק יאעל.

די פערוואלטונג

פון שמאטע- און אפפאל-הענדלער-פעראיין

פרעזעס: שלמה פראנעל, ה. פרעזעס: מרדכי שטיינפעלד.

לנשיא חברנו מר יחיאל פרזדבורסקי מזו. חלת עם הצלחה מרת שושנה אלטמן מגורקוב ז, הננו מברכים אותם, ואת כל משפחתם בברכת מז״ט ובשנת ט-בה ומוצלחת.

שמעון גליקסמן ורעיתו.

כל הקודם זכה!

אתרוגים לולבים והדסים

איז צו בעקומען אויף הורט און איינצעל ביי:

וואלף ק פערבע ג. זשעזשינער 2

בחצי חנם ליקערען-אויספערקויף פון דער פירמע „Kantorowicz i Wyskok“ פרייז א ליטער 8 זל., פרייז א 1/2 ליטער 4.50 זל.

ב ע מ.: אלטע אונגער-ווייגען צו זעהר ביליגע פרייזען

נאר פ. ליפע, גרינער מארק 8.

די לאנג-עקזיסטירענדע פירמע יאנאוויסקי האט ספעציעל געבראכט פון טריעסט א גרויסען אויסוואהל

אתרוגים לולבים והדסים

אויף הורט און דעטייל, וואס איז שוין צו בעקומען אין דער צוקערניע נאוואמיעסקא 7 א פון 6 פריה ביז 11 ביינאכט אהן אונטערברעכונג.

Dr. CZARNOŻYŁ

צוריקגעקעהרט

10 ציגעל-גאס 10

Dr. med. Ludwik Rapeport

P, Narutowicza 25 (רזיפלגע) Tel. 44-10

ספעציאליסט פאר נירען-, בלאז- און הארן-קראנקהייטען

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכם.

Dr. med. G. Gersztajn

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Trauguta 2 (קרוטקא)

נעמט אן פון 12½—2, פאר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אוו

30 ציונ. וואהל-קאמיטעט 30

היינט מאנטאג, 8.30 אוו. קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען יוד. סוחרים-פערבאנד, פיעטריקאווער 10

30 א גרויסער מיטינג 30

נעווידמעט די וואהלען צום שטאדט-ראט.

מארגען דינסטאג, 8.30 אווענד אין לאקאל פון פראכטען- און געמיזע-הענדלער-פעראיין, זגערסקא 28

א גרויסער וואהל-מיטינג

מיט רעדנער וועלען ארויסטרעטען: דעפ. ד״ר ראזענבלאט, אינזש. ג. פראשקער, ראטמאן י. מ. ביאלער, מ. ח. רומקאווסקי, פרנס ר. האפמאן, א. אסט א. א.

איינגאנג פריי! איינגאנג פריי!

26 רעזאלוציע 26

פון בעקער-מייסטער-פעראיין

אויף דער פערזאמלונג, וועלכער איז פארגעקומען נעכטען אין בעקער-מייסטער-פעראיין איז בעשלאסען געווארען איינשטימיג צו שטימען פאר דעם

26 יודישן דעמאקראט. בלאק

פארזיצענדער פון דער פערזאמלונג מ. פאזנאנסקי.

כל הקודם זכה

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים מהודרים

זענען צו בעקומען בייז די לאנג-עקזיסטירענדע פירמע

יעקב אהרן יאנאווסקי

חסכאדניא 6, חי אויך אין די פיליעס: נאוואמיעסקא 9 (אין וואורשטען-געשעפט) און נאוואמיעסקא 2 (צוקערניע).

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים

במקח השוה אויף הורט און איינצעל בעקומט מען ביי

שמואל הירש ליסס, חסכאדניא 6, פראנט 2. שטאק

אתרוגים מובחרים

לולבים והדסים, במקח השוה הורט על ועינצעל

בעקומט מען ביי עמנואל קאפעלוש, נייער מארק 10

Dr. med. WOLF EYCHNER

ניעמצאלאן-אמושער

צוריקגעקעהרט

זגערזשער 11 :—: טעל. 84-12

נעמט אן אין דער לעצטעניצא פיעטריקאווער 294 פון 11½—1½.

Dr. med. Braun

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און וועגערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)

צוריקגעקעהרט

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 ד.א.ענע

Dr. H. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

זאכאדניא 53 (צעגעלניאנא 49) טעל. 37-70

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 4—8, פרויען פון 4—5 ספעציעל הארטס-צימער.

Dr. P. KLINGER

פיעטריקאווער 51

ספעציאל-ארצט פאר הויט-האר-און געשלעכטס-קראנקהייטען.

נעמט אן פון 9—12 און פון 4—8 נאכמיטאג.

פאר דאמען פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr. med. H. Leichter

קאנסטאנטינער 9 רוג זאכאדניא, טעל. 49-66

צאהן-כירורג

ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען פון: שטאמאטיטען, גומע-פיסטולען א.ז.וו.

נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג פון 9—11 פריה.

Dr Prybulski

צוריקגעקעהרט

זאוואדזקא 1 — טעלעפאן 25-38

וועגערישע, האר און הויט-קראנקהייטען, מענער-שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל) און רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 דאמען אוו. און 4—8; פון 4—5.

די נעכטיגע פייערונגען אין דייטשלאנד

לכבוד דעם 80-יעהריגען יובילעאום פון פרעז. הינדענבורג.

בערלין, 2 אקטאבער (פאט) גאנץ דייטשלאנד האט היינט געפייערט דעם 80-יעהריגען יובילעאום פון פרעזידענט הינדענבורג. די גאסען פון בערלין זיינען געווען צאהלרייך דעקארירט מיט פאהנען פון פערשיעדענע קאלירען. די עלעקטרו-אינסטיטוציעס און די שטאטישע איינריכטונגען האבען ארויסגעהאנגען די רעפובליקאנישע פאהנען. אויף פריוואטע הייזער האט מען אבער ס'רוב געזעהן די פאהנען פון דער אמאליגער מאנארכיע.

מאסקעראדען און אנדערע געשעהענישען האבען פערזיסט דעם יובילאר. לאהרע רעדנער האט זיך נאך פערטיידיגט אין דער פייערונג.

אין דעם ארבייטער-קווארטאל פון צפון-בערלין איז געקומען צו גרויסע צוזאמענשטויסען צווישען די מאנארכיסטען און קאמוניסטען. 300 קאמוניסטען זיינען ארעסטירט געווארען.

צי וועט ראקאווסקי אבפאהרען פון פאריז.

פאריז, 2 אקט. (פאט) אין צוזאמענהאנג מיט די ידיעות, וואס האבען זיך פערשפרייט אין אויסלאנד וועגען אפ-רופען ראקאווסקי'ן פון פאריז, שרייבט מען פון די פראנצויזישע מאכט-געבענדע קרייזען, אז דער פראנצויזישער אמבאסאדאר אין מאסקווא האט בעקומען אן אנווייזונג גאלאמאל זיך צו ווענדען צו דער סאוויעטישער רעגירונג מיט דער אנווייזונג אויף דער שווערער קאמפאניע, וואס ווערט געפיהרט דורך ראקאווסקי'ס אנטיפראנצויזישע אגיטאציע אין פאריז. די רעגירונגס קרייזען ווינשען אבער נאך, אז מ'זאל דאס נישט ווענדען אין א שארפער פארדערונג אפצורופען ראקאווסקי'ן. ביז איצט איז נאך נישט בעקאנט, וואס פאר א רעזולטאט האט געבראכט דער שריט, וואס איז געמאכט געווארען אין פאריז.

ערד-ציטערניש ביים שווארצען ים.

מאסקווא, 2 אקט. (א. וו.) אין די געגענדען, וואס ליגען נאהענט פון שווארצען ים זיינען ווידער פערצייכענט געווארען ערד-ציטערנישען. די בעפעלקערונג געפינט זיך אין בהלה. די בעפעלקערונג פון די שטעט האט מורא צו לעבען אין די הייזער. זיי שלאפען אין די גערטנער און אויף פעלדער און אויף די צפון-געבערגען.

א כאראקטעריסטישער שנוי-שם פון פראנצויזישען הויך-קאמיסאר אין סיריען.

פאריז. (יטא) דא איז אפיציעל פערעפענטליכט געווארען, אז דער טיטעל פון הויכען קאמיסאר ווערט געענדערט, אנשטאט דעם פריהערדיגען לאנגען טיטעל: „הויך-קאמיסאר פון דער רעגירונג פון סיריען, גרויס לבנון, אלאויטען, דזשעבעל-דרוז און דרוזען, וועט ער פאנאנדער טראגען א גאנץ קורצען טיטעל: „הויך-קאמיסאר פון דער פראנצויזישער רעפובליק".

לאיד דזשארדזש פאר דעם געזונדהייטס-ווערק פון „אזע".

לאנדאן. (יטא) אין צוזאמענהאנג מיט דער גרויסער זאמעל-אקציע, וואס ווערט איצט דורכגעפיהרט אין ענגלאנד לטובת דער געזעלשאפט פאר געזונד-היטס-שוץ ביי יודען „אזע", האט דער געוו. פרעמיער-מיניסטער לאיד דזשארדזש צוגעשיקט צום ארגאניזיר-קאמיטעט פאלגענדען בריף: „איך פערזיכער אייך און מיין טיפסטער סימפאטיע פאר'ן גרויסען הומאניטארען ווערק פון דער יודישער געזונדהייטס-ארגאניזאציע און שוץ פאר אזא פון „אזע". די יודען אין רוס-לאנד געפינען זיך אין אזא טראגישער ווירטשאפטליכער לאגע, אז אלע אונטערשיעדען פון רעליגיע, פאר-טיי-אנגעהעריגקייט און נאציאנאליטעט דארפען פערשווינדען און אלע דארפען זיך פעראייניגען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען מענשען-רעטונג. איך גלויב, אז די ענגלישע יודען, וואס האבען אין דער פערגאנגענהייט אפטמאל געראטעוועט דאס יודענטום פון געפאהר, וועט איצט צושטערענגען איהרע קרעפטען כדי צו פערלייכטערן דעם טרויעריגען גורל פון די גוטלייטמענדע יודישע מאסען, מוז דעמאנסטראנט מוזען געראטעוועט ווערען די קינדער, די יתומים און קראנקע. די בעי-וועגונג פאר געזונדהייטס-שוץ פון די יו-דען בעגרענעצט זיך אבער נישט נאר צו צעטווייליגער הילף, זי שטרעבט אויך צו א פיזישער רעגענעראציע פון דער ראסע און בילדעט א ווילטיגען פערשטאנד-טייל פון גרויסען ווערק פון דער פאליטישער אויפלעבונג פון די יודען. די ראזיגע אויפבוי-ארבעט וועט זיכער געפינען אנ-אפקלאנג ביי אלע די, צו וועלכע עס האט זיך געווענדעט דער „אזע" און זיין אויפרוף."

21

אלע ארבייטער-מענשען, ארבייטער, האנדווערקער, קליינ-הענדלער, מארק-שטעהער, לעה-רער, האנדעלס-אנגעשטעלטע — שטימען פאר דער ליסטע 21 פון ציוני-דעמאקראטישע וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

21

אלע וואס שטרעבען צו דער נאציאנאלער און סאציאלער בעפרייאונג פון יודישען פאלק שטימען פאר דער ליסטע פון ציוניסטיש-דעמאקראטישע וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

דער בנין פון דער ערשטער יודישער גימנאזיע אין ווארשא.

ווערט פערטיג אין 6 וואכען ארום.

ווארשא, 2 אקט. (טעלעגראפיש) פון אינזשעניר קארקינסמאנדער רא איז חנוכת הבית פון דער יודישער גימנאזיע, וועל-כע איז צגעלייגט געווארען דורך דעם אל-קאמיטעט פון דער ערשטער יו-דישער גימנאזיע אין ווארשא. ערשטע דערווייל איז דער בנין ספעציעל אויסגעבוי-פט מען בנין און צענטער פון דער שטאט ווערט צו דעם קאמיטעט 18 מיליאנען זל. אויך אמעריקאנער אויסשטאטונג, וואס וועל ערמעגליכען צו אנטלאגען די שולע, דארף מען בערעכענען ארום 40 טויזענד זל. דערביי האבען די אינציאטארען פון דער יודישער גימ-נאזיע אנגעוויזען, אז די בוי איז געשטאנען נעהענט צו פאלגענדען: פערוויי-לאווארעט אונזער פאלק האט מען על פי רוב גענומען די יודישע ארבייטער. די ארבייט געהט נאך נעהמען א כ' טעג. און אינהאלטליכע ווערט דער בנין פערטיג אין 6—8 וואכען ארום. די גרונדער פון דער יודישער גימ-נאזיע האבען ערקלערט, אז ס'וועט אונזער גימנאזיע-שולע נישט גאר מאטעריעלע, נאר אויך א מאראלישע, אויסציאנבען א געזעלשאפטליכען דורך, כדי צו בעקומען די קאנצעסיע פאר דער יודישער גימנאזיע.

דער מורא'דיגער חורבן אין ס. לואיס

סט. לואיס, 2 אקט. (פאט) בעת דעם מורא'דיגען הוראגאן און לאגען זענען דער הוראגאן'ס געווארען 90 פערזאנען. די היזקות בעטרעפען 50 מיליאן דאלאר. הונדערטער לייט זענען געבליבען אהן א דאך. פערהיילטע בענינים ארום פון 6000 הויזער-טעכער און שווערע אונטער די חורבות האט מען היינט נאך אויפגעפונען טויטע.

סט. לואיס 30 סעפט. (פאט) געט מען האט זיך ערמעגליכט אנבאטער דער שטאט א שרעקליכער הוראגאן, וואס האט חרוב געמאכט דעם גאנצען מיטעל פון שטאט. ס'זענען פארהאן אומגער 60 הרוגים און אונגע הונדערטער פער-וואונדעטע. ווען דער הוראגאן האט זיך איינגעשטילט, האט זיך ארויסגעלאזט א שטורם מיט דונער און בליצען. ס'איז געווארען שטאק פינסטער. דערביי איז חורבן האבען זיך געטראפען און די ערגסטע חורבות.

פילע פערזאנען. ארום 5 טויזענד חמישה הייזער זענען פערשטערט געווארען. אנבאטער א פערמעגל מיליאן אמעריקאנישע האבען געהאט זיך צוליבען אהן א דאך אנבער'ן קאפ. די גאסען און פארקען זענען פערוואוסטען מיט ערד, אונטערגעפאלענע בוימער, טראמ-וואיען און טעלעפאן-סלופעס.

די רעטונגס-ארבייט ווערט געפיהרט בעים לויכט פון לאמטערן, ווייל די עלעקט-ראמונג איז אויסגעשלאסען צושטערט גע-ווארען.

אלע אנהענגער פון דער פרייער יודישער ארבייטסבודער געזעלשאפט אין ארץ-ישראל און פון א בעגייסטען לעבען אין גלות אויף די יסודות פון פראדוקטיווער ארבייט. נאציאנאלער אויטאנאמיע און העברעאישער קולטור — שטימען פאר דער ליסטע 21 פון ציוניסטיש-דעמאקראטישן וואהל-קאמיטעט „התאחדות".

לאדזשער יודישער יונגערמאן דער'הרג'עט געווארען בעת אן אויטא-קאטאסטראפע אין בערלין.

פון בערלין ווערט אונז געמעלדעט: דעם פערגאנגענעם פרייטאג איז דער 30 יעהריגער יוסף יאמניק, א לאדזשער, גע-פאהרען אין בערלין און אן אויטא מיט די דייטשע שריפטשטעלערין טעא קעלער. דער אויטא האט זיך צוזאמענגעשטוי-סען מיט א קראפט-וואגען און בייטע פאהרער זענען ארויסגעפאלען אויפ'ן טער די רעדער. יאמניק האט נאך געלעבט איינינגע שעה, און די שריפטשטע-לערין געפינט זיך אין א גאסט'ריגען צו-שטאנד אין שפיטאל. יאמניק'ס לויה איז געלעטען פארגעקומען אין בערלין, צו וועלכער ס'זענען צוגעפאהרען איינע-גע משפחה-מיטגלידער פון לאדז.

עספעראנטא מיט יודישע אונטעריכט.

דער עספעראנטא-פעראיין „לאפאראד" אין לאדז עפענט בקרוב א קורס פאר'ן לימוד פון עספעראנטא אין דער אגנטער רוסיש-שפראך.

אנגאזשירט א חזן אין ווילנער שוהל.

דער ביאליסטאקער שטאט-חזן ה' מאיר פארנאכטעשק איז אנגאזשירט גע-ווארען אלס שטענדיגער חזן פון דער ווילנער שוהל. זיין דאווענען ראש השנה האט ביים עולם שטארק אויסגענומען.

דער התאחדות-ראטמאן ד"ר שווייג האט ענערגיש בעקעמפט די צוואנגס-אסימילאציע וואס ווערט אנגעווענדעט אין די מאגיסטראטס שולען פאר יוד. קינדער. יודישע עלטערן, פאלקס-מענשען שטימען פאר דער ליסטע 21 וואס בראש פון איהר שטעהט דר. שווייג

מיניסטער מאראטשעווסקי

אויסגעשלאסען פון פ. פ. ס.

ווארשא (טעלעגראפיש) די ציוואטע האט דאס פארטיי-געריכט פון פ"פס ארויסגעטראגען אן אורטייל ארויס-שליסען דעם מיניסטער מאראטשעווסקי פון דער פארטיי.

דער אורטייל איז ארויסגעגעבען גע-ווארען דערפאר, וואס מאראטשעווסקי איז אין יאהר 1926 ארויסגעטרעטען אויף זיך אונגענומען אחריות אין דער רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי, און בעטייליגט זיך אין דער דאזיגער רעגירונג וואס ער זיך געשטעלט אין קאנפליקט מיט די אונטערזאגען פון ארבייטער-קלאס.

ענטדעקט א פערשווערונג

געגען שפאנישען קעניג.

מאדריד, 2 אקט. (סא.) די שטאט-פאליציי האט ענטדעקט א אנארכיסטישע פערשווערונג געגען קעניג אלפאנ-סא און דעם דיקטאטאר פרימא דע רי-ווערא. 18 פערזאנען זענען ארעסטירט ווארען. ביי זיי האט מען געפונען א סקלאד פון 200 באמבעס.

אונגארישע אדוואקאטור

געגען „נומערוס קלאוזוס".

בודאפעשט (יט"א) אין דער הי-גער אדוואקאטען-קאמער איז הארלעגע-פיהרט געווארען א אלגעמיינע אבשטי-מונג איבער'ן פלאן פון דער רעגירונג איינצופיהרען דעם „נומערוס קלאוזוס" אין דער אונגארישער אדוואקאטור. 2077 אדוואקאטען האבען געשטימט גע-גען „נומערוס קלאוזוס" בשעת פאר'ן רעגירונגס-פלאן האבען געשטימט בלויז 727.

בעשעפטיגונג פאר הונדערטער ארבייטלאזע חלוצים אין ארץ-ישראל.

ירושלים (יט"א) ביז 400 אר-בייטסלאזע חלוצים האבען בעקומען בע-שעפטיגונג אויף א ציט פון 3 ביז 6 חדשים, אין דער וואסער-פערזארגונגס-ארבייטען, וועלכע דער יודישער נאציא-נאלער פאנד פיהרט איצט דורך אויף זיין באדען פון עמק זבולון פון מעק קישון, און עמק-יזרעאל און יהודה.

אויסער דעם בויט דער יודישער נא-ציאנאל-פאנד אויך צוויי גרויסע וואסער-רעזערוואארען און די צוויי ישובים עטרות און קרית-ענבים, וועלכע וועלען בעוואסערען בויטע ישובים מיט דעם גויטי-גען וואסער פאר'ן נאכצען יאהר. צוזא-מען מיט דער ענטוויקלונג פון דער ארץ ביים ארום קישון וועט די צאהל פון די ארבייטער, וועלכע וועלען בעשעפטיגט ווערען, אלץ גרעסער.

דער טורינגישער לאנדטאג נישט אנגענומען דעם שחיטה-פערבאט.

בערלין. (יטא) דער לאנדטאג אין טורינגען האט זיך לעצטענס בעשעפ-טיגט מיט דער שחיטה-פראגע. דער גע-ציאנאל-סאציאליסטישער דעפוטאט מארשלער האט פארגעלעגט צו בעשלי-סען דעם שחיטה-פערבאט אהן דיסקוס-יעס. דער דאזיגער פארשלאג איז דורך-געפאלען א דאנק דער שטעלונג פון די קאמוניסטען און סאציאליסטען, וואס האבען געשטימט געגען. די דעמאקראטען האבען זיך אבגעהאלטען פון שטימ-מען.

די הלואה-אונטערהאנדלונגען ווערען ווייטער געפיהרט.

ווארשא (טעלעגראפיש) די פאר-שטעהער פון אמעריקאנער קאפיטאל, וועלכע געפינען זיך איצט אין ווארשא, אונטערהאנדלען מיט דער רעגירונג וועגען דער הלואה פאר פוילען. פיהרען זוכט 2 טעג זעהר לאנגע קאנפערענצען מיט פארשטעהער פון ניו-יארק. די געשפרע-כען קאסטען אלץ יערען טאג 30 מיליאנען זלאטים.

דער אמעריקאנער שטרייט-פונקט אין נאך אלץ די פראגע וועגען קורס פון דער שטאביליזירונג, וועגען אנדערע שווערינקייטען וועגען נישט פארהאן. געלטער 5 גאלד זענען די ה"ח פישער און מאנגעס אויפ-

Pod protektoratem Ministerstwa Przemysłu i Handlu
WYSTAWA RUCHOMA
Prób i Wzorów Przemysłu Krajowego
w parku „Helenów"
Otwarta od 9-ej rano do 10-ej wieczór.
Codziennie od g. 5 ppoł. przygrywa orkiestra St. Namysłowskiego
Radjokoncerty — Kinomatograf
Probiernia win i miodów krajowy
Filmowanie zwiedzających Wystawe i t. p. atrakcje.
Ceny wejść do godz. 5 ppoł. 1 Zł. ulgowy 50 gr. dla zorganizowanych wycieczek młodzieży Szkolnej po 20 gr. Od g. 5 ppoł. 1.50 gr. ulgowy 50 gr

F. Futerman, Łódź
Piotrkowska 28, tel. 29-21
עמפעהלט צו די בעפארשטעהענדע פייערטאגען:
דיוואנעס, כאדניקעס, פארטיערן און מעבעל-איבערצוג
אין וועלע, זיידע, פלוש, קע-קאס, ליינעלעאום און צעראטע
גארדינען, שטארען, באם-פאנס, בריז-ביז, בעט און טישדעקען
אויך קאנטאניערען
אין טיול, עטאמין, פלוש, געבעלין און זיידע לויט די לעצטע מאדערנע נויהייטען.
אלעס צו ביליגסטע פאבריקס-פרייזען, רעיעלע בעהאנדלונג
הויפט-פערקויף פון פלוש-דעקען פינסטער'ס הורט און דעטייל.
פ. פוטערמאן, פיעטריקאווער 28 טעל. 29-21

גאנץ לאדז
לויפט שנעל מיט די באקאנטען-פלאנטישע אויף פארטערער-דעקאראציע
„פאלאניא" אלע 1. מאי — 7 —
נאר אין ביורא
ווי עס וועדען ערלעדיגט די רעקורסען אמבעצאהלט, אמשנעלסטען מיט גרויס ערפאלג. צור בעקוועמליכקייט פאר די געשעצטע קליענטען איז ביורא „פאלאניא" אלעיא 1. מאי 7, פון דעם 1. אקט. ביז צום 1. נאוועמ. אפען אונאונטערבראכען פון 8 פריה ביז 10 אוו.

שוידערליכער מארד אויף ליפאווא גאס.

א שיכור דערשטעכט מיט א מעסער א מאמע אויף זוהן.

(§) שוידערלעכען אין ווענער איז די ליפאווא גאס אויפגעשוידערט געווארען פון א שרעקליכען מארד, וואס איז אויס-געפיהרט געווארען אין דער וואוינונג פון אנטאני רולטער ליפאווא 67.

אין פראגט פון זעלבען הויז אויפ'ן דריטען שטאק וואוינט אין א קליין שטי-בעל די פאמיליע רולטער צו וועלכער עס געהערען דער עלטער אנטאני רולטער 53 יאהר אלט, זיין פרוי אלגא 43 יאהר אלט, זייער זוהן בראניסלאוו 21 יאהר און פרוי יוזעפא 20 יאהר אלט.

צו דער פאמיליע רולטער קומען אפט צו גאסט א געוויסער דיזנער און זיין זוהן פון ליפאווא 46, בייטע שיכורים, וואס טרינקען זיך יעדעם מאל אן. אין דער וואוינונג פון די רולטערס און מאַ-כען דערנאך אונצוכטיגעס.

שבת 10 אין אווענד זענען בייטע דיזנ-ער'ס, פאטער און זוהן ווי געוועגליך געקומען צו די רולטער'ס מיטברענגענ-דיג פלאשען בראנפען און זיך גענומען צו דער כוסה. אויסגעטרונקען איינמאל די פלאשען איז מען ארויס און גאס אין ווידער אמאל געטראפען בראנפען פון ז זייהאבען זיך צוגעטראכען שיכור ווי לאנג, און אנגעהויבען צו ליארמען און קלאפען און די שטיב, טושען א. א. דער יונגער רולטער, וואס איז שוין געווען שלאפען האט זיך חאן אויפגעכאפט און א כעשרייע געטאן: נעהמט אהיים שיכורים מיינט'רי איז מעוברת און זי דארף האבען רוה. אויך די מוטער האט די שיכורים געטריבען פון דער וואוינונג ביז זיי זענען עוועליך אוועק.

און עטליכע מינוט שפעטער האט דער יונגער דיזנער אנגעשלאפט און דער וואוינונג פערלאנגענדיג זיין היט, וואס ער האט און שטוב פערגעסען. די עלטע רולטער'ן האט איהם דעם היט דער-לאנגט דאך דער טיר און דערביי מיט איהר פערזאן פערשטעלט איהם דעם דורכגאנג, נישט וועלענדיג איהם מעהר ארייננלאזען און וואוינונג. דער שיכור איז פערגרייטערט דערפון, האט דאן ארויס-געכאפט א מעסער פון טאש און פער-וועצט דער עלטער פרוי און האנד איה-רע פערשטאכענדיג איהר די ארטערן.

פון דעם פערצווייפעלטען געשריי פון דער מוטער איז דער יונגער רולטער ארויס פון געלעגער און געוואלט דעם שיכור'ן מערדער ארויסשטופען פון דער שטוב, דא האט דער שיכור א לאט גע-טאן דעם מעסער און פערוואונדעט איהם און בויך, אזוי מיט, אז דעם אומגליקלי-כען איז האט אינגעשוויגט ארויס. די מעוברת'ע יונגע פרוי דערזעהענדיג דאס אומגליק איז געפאלען אין חלשות און דער מערדער איז אנטרונען.

ערשט דאן האבען זיך די שכנים גע-לאפט וואס עס איז געשעהן און אלאר-מירט פאליציי, וואס האט דעם שווער-פערוואונדעטען אבגעפיהרט אין שפיטאל און דער עלטער פרוי ערשטע הילף. די אלארמירטע פאליציי האט דעם מערדער ארעסטירט אין זיין וואוי-נונג געשלאפט און קומען איהם אבגע-פיהרט און תפיסה. ווי די דאקטוירים ערקלערען, איז די לאגע פון'ם פערוואונ-דעטען א האפענונגסלאזע.

2-יעהריג קינד ויד אפגעבריהט מיט א טשייניק קאכעדיג וואסער.

(§) בעת די עלטערן זענען אין שטוב נישט געווען, האט דאס צוויי-יעהריגע קינד אדאם פראלקעוויטש פון עמיליע 52/54 זיך אפגעגאסען מיט א טשייניק קאכעדיג וואסער. אויף די געשרייען פון אומגליקליכען קינד זענען זיך צוזאמענגע-לאפען די שכנים, וואס האבען אלאר-מירט די פאגאטאווויע. נאכ'ן ערשטער הילף איז דאס קינד איבערגעלאזען גע-ווארען אין דער היים. פאליציי האט די עלטערן געמאכט א פראטאקאל פאר אי-בערלאזען א קינד אהן אויפזיכט.

דער יודיש ווירטשאפטליכער בלאק אין לאדז.

דער יודישער ווירטשאפטליכער בלאק אין לאדז, וועלכער נעמט ארום אלע יו-דישע סוחרישע ארגאניזאציעס און א ט-זער שטאט, האט בעשלאסען, נאכרעם, ווי ס'איז צוקלאפט געווארען דער אלגע-מיין-יודיש-נאציאנאלער בלאק, צו געהן זעלבסטשטענדיג צו די וואהלען. און ווירטשאפטליכען בלאק זענען אנגעשלא-סען דער צענטראלער יודישע כוחרים-פעראיין, פעטריקאווער 10, קליינהענד-לער פעראיין אגראהאווא 10, קאלאניאל-פערבאנד, ציגעל גאס 15, געמוזע-הענד-לער-פעראיין זגערושער 28, דער יודי-שער ווירטשאפטליכער בלאק האט בעש-לאסען אונטערצוגעבען א שטארקע וואהל-אקציע מיט'ן ציל ארויסצופיהרען א געהעריגע צאהל מאנדאטען אין שטאט-ראט. די ליסטע טראגט דעם נומער 31.

יודען! ציבורעקעלט נישט די יוד. שטימען. געדענקט, אז יעדע איינציגע שטימע קאן דעצידירען בשעת די וואהלען. שטימט נ"ר פאר דער ליסטע 30 פון ציוניסטישע וואהל-קאמיטעט.

די ציוניסטישע ראטמענער פערטיידיגען אין שטאט-ראט די נאציאנאלע, רעלי-גיעזע און ווירטשאפטליכע אינטערעסען און אלע שיכטען פון דער יודישער יודען! שטימט פאר דער ליסטע 30 פון ציוניסטישען וואהל-קאמיטעט

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָהן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, אַדמיניסטראַציע 47.

די פאָלגען פון אויסשליסען טראָצקי'ן פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל.

טראָצקי איז אויסגעשלאָסען געוואָרען פון קאָמוניסטישען אינטער-נאַציאָנאַל, — אזוי מעלדען די טעלעגראַמען פון מאָסקווא. דער אינערלי-בער שטרייט צווישען סטאַלינ'ען, דעם איצטיגען דיקטאַטאָר פון רוסלאַנד, און דער אָפּאָזיציע מיט טראָצקי'ן און זינאָוויעוו'ן בראָש, וואָס האָט גע-דויערט איבער א יאָהר צייט, האָט זיך ענדליך געענדיגט דערמיט, וואָס טראָצקי איז אָפיציעל דערהויפּטערט געוואָרען פון דער באַוועגונג.

פאַר פיל וועט די דאָזיגע ידיעה זיין אַן איבעראַשונג. הגם מ'האָט געוואוסט, אז די חלוקי-דעות צווישען טראָצקי'ן און סטאַלינ'ען זענען טיפע, וועלכע זענען נוגע די עיקרים און די הויפּט-יסודות פון דער גאַנצער קאָ-מוניסטישער אידעאָלאָגיע און טאַקטיק, האָט מען דאָך געגלויבט, אז מען וועט נישט ציהען די קאָנסעקווענצען ביז צום אויסשליסען. דער דאָזיגער גלויבען האָט זיך געשטיצט דערויף, וואָס די מעהרהייט האָט די גאַנצע צייט אָנגעווענדעט אלע מיטלען צו פערמיידען דעם קאָנפליקט, אלענפאַלס, נישט צו דערלאָזען צו קיין שפּאַלטונג אין דער קאָמוניסטישער באַוועגונג. אויף אלע זיצונגען פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל האָט מען זיך פער-נומען מיט דעם ענין אָפּאָזיציע. מ'האָט געדראָהט מיט קאָנסעקווענצען און דאָך תמיד שלום געמאַכט. לעצטענס האָט מען אפילו בעצוואונגען טראָצ-קי'ן אָפּצוגעבען א דעקלאַראַציע וועגען לאָיאַליטעט צו דער לייטונג, און דאָך איז געקומען דער פינאַל — דאָס אויסשליסען איהם נישט בלויז פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, נאָר אויך פון 3-טען אינטערנאַציאָנאַל.

אהן א ספק וועט דער דאָזיגער בעשלוס האָבען א שטאַרקע השפּעה אויף דער קאָמוניסטישער באַוועגונג, ווייל דאָס, וואָס מ'האָט זיך ביז-איצט בעמיהט צו דערהאַלטען טראָצקי'ן אין די רייהען, איז נישט געווען דער-פאַר, וואָס מ'האָט זיך גערעכענט מיט זיין פערזאָן, וואָרום צו קיין שום פער-אַנטוואָרטליכע און אנפיהרענדע אַרבייט האָט מען איהם סיי ווי נישט צו-געלאָזען, מ'האָט אבער מורא געהאַט פאַר זיין השפּעה, פאַר זיין פּאָפּולאַ-ריטעט. מ'האָט געהאָפט, וואָסער רושם ס'וועט מאַכען אין אויסלאַנד דאָס אויסשליסען טראָצקי'ן, דעם גייסט און די נשמה פון דער רוסישער רעוואָ-לוציע.

און ווען מ'האָט זיך דאָך דערצידירט דערויף איז א בעווייז, אז לעני-נער האָט סטאַלין נישט געקענט זיצען „אונטער איין דאַך" מיט טראָצקי'ן און דערפאַר נישט גערעכענט זיך מיט די ווייטערדיגע פאָלגען און בעזי-גערט זיין בעגהצל.

ס'איז אבער א גרויסע פראַגע, צי דערמיט איז די טראָצקי-סכנה פאַרביי. מיר ווייסען, אז טראָצקי האָט זעהר פיל אנהענגער, בעזונדערס צווישען די אויסלענדישע קאָמוניסטישע פּאַרטייען, וועלכע זענען מסכים מיט זיין קריטיק און שיטה. עס דערוועקט זיך דעריבער א פראַגע, צי איז דאָס אויסשליסען נישט קיין רעזולטאַט פון איינענער שוואַכקייט.

ווי ס'זאָל נישט זיין, מוז מען אונטערשטרייכען, אז די קאָמוניסטישע באַוועגונג לעבט איצט אדורך א שווערע אינערליכע קריזיס. דאָס דער-ווייטערען טראָצקי'ן איז נישט קיין סוף, נאָר א התחלה צו נייע קאַמפען, וואָס מעגען ברענגען צו א ווייטערער צושפּליטערונג פון דער גאַנצער קאָ-מוניסטישער פּאַרטיי.

בן משה.

„הבימה" אין בערלין.

פאַר פסח וועט די טרופּע אָפּפאָהרען קיין ארץ ישראל.

דעם 1. סעפּטעמבער האָט „הבימה" געעפענט איהר ווינטער-סעזאָן און בער-לין אונטער דער דירעקציע פון בעוואוסטען דייטשען אימפּרעסאַריא וויקטאָר באַרנאָווסקי און אינעם פון די ענגערע-לע טעאַטערן אויף פרידריכשטראַסע.

נישט קוקענדיג, וואָס „הבימה" איז צום צווייטען מאָל אין בערלין, איז די אויפנאַהמע איצט אזא וואַרעמע און התלהבות'דיגע, ווי צום ערשטען מאָל און אין געוויסע הינזיכטען נאָך גרעסער.

די ערשטע פאָרשטעלונג („דער דבוק") איז הערליך געגאַנגען אין א געהויבענער שטימונג, הן ביים פּובליקום, הן ביי די אקטיאָרען. דאָס פּובליקום האָט איבער-פילט דעם גרויסען זאַל פון טעאַטער, צווישען זיי אויך פערטרעטער פון פער-שידענע אנשטאַלטען און פערטרעטער פון דער גאַנצער בערלינער פּרעסע.

אלע צייטונגען פון בערלין שרייבען ענטוזיאַסטיש וועגען „הבימה" מיט פיל ברכות צו איהר צוריקקומען קיין בערלין פון אמעריקא.

[illegible] וועט הבימה שפּילען [illegible] פון פאָלגענדע פּיעסען: „הדיבוק", „היהודי הנצחי", „דער גולם", „חלום יעקב" און [illegible]. דער זעלבער צייט האָט הבימה [illegible] צו [illegible].

אנדערע לענדער.

אין ניבען וועט „הבימה" אנדערפען די פּיעסען אין אויך די רעזשיסאַרען, וועלכע וועלען אויף די אויפשטעלונגען אַרבייטען.

אויבער דער אנגעהויבענער גרויסע אַר-בעט, מיט וועלכע „הבימה" איז איבער-געלאָדען, מוז זי צום בעשלוס קומען פון פיל אַמעריקאַנער, וואָס זי בעקומט טאָג-טעגליך פון פיל ביינדע שטעט און אויך פון אנדערע אייראָפּעאישע לענדער.

ווען „הבימה" וועט פערטיג ווערען מיט איהרע נייע שטיק, פאָהרט זי באַלד קיין ארץ ישראל. „הבימה" מאַכט שוין אלע פאָרבערייטונגען דערצו און שוין אונטערגעשריבען דעם פלאַן און בייצושטעהן צום אמעריקאַנער קאָמיטעט „למען הבימה", וואו אזא קאָהן איז דער פאָר-זיצער, אויף פאַרצוגרייטען אלעס צו דער גרויסער פערטראַג פון אויסלענדער דעם גרונדשטיין צו דער גרויסער געבייד פון „הבימה" אין אויפציהען פון דעם פאַ-טערלאַנד.

פיל בערלינער דראַמאַטורגען, וועלכע בעזוכען די פאָרשטעלונגען, קומען מיט פאָרשלאַגען, אז זיי זאָלען גרייטען שרייבען שטיק נאָר'ן גייסט פון „הבימה".

ערנסט טאָלער, וואָס האָט בעזוכט די „הבימה", האָט מיט פיל ענטוזיאַזם צוגע-זאָגט שרייבען א פּיעסע פאַר „הבימה".

נאָך דער אויסגערעכענטער אַרבייט האָט די „הבימה" נאָך בדעה פאַר פסח אַבצופאָהרען אין ארץ ישראל.

„הבימה" פערבלייבט זיך דאָ מיט איי-נעם פון די גרעסטע רעזשיסאָרען און בערלין און אויך מיט רעזשיסאָרען פון

בלויז ערד-אַרבייט קאָן שאַפען א זיכערע עקאָנאָמישע באַזע פאַר יודען.

קרים איז נישט קיין קאָנקורענץ פאַר ארץ ישראל. — ארץ ישראל קאָן נישט לעזען די יודען פראַגע אין אייראָפּא. — ד"ר אַרטור רופּין וועגען די יודישע קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד.

מאָסקווא. (יטא) ד"ר רופּין און פרוי זענען אנגעקומען קיין מאָסקווא. אין א געשפּרעך מיט דעם „יטא"-פאַר-שטעהער אין מאָסקווא, האָט ד"ר רופּין ערקלערט:

אלס איינער, וועלכער בעשעפטיגט זיך שוין צוואַנציג יאָהר מיט פראַגען פון קאָלאָניזאַציע אין ארץ-ישראל, אינ-טערעסירט מיך יעדע פראַגע פון קאָלאָ-ניזאַציע, וואו עס זאָל עס ווערען דורכ-געמאַכט. צו מיר קומען אין ארץ-ישראל אָפט די זעלבע מעטאָדען פון קאָ-לאָניזאַציע, וועלכע ווערען אנגעווענדעט אין אנדערע לענדער, צי נישט — ווילען דערפאַר מיר אליין, וואָס איז נוגע קאָ-לאָניזאַציע אין אלע לענדער. מיט דעם זעלבען צוועק האָב איך מיט א צייט צוריק בעזוכט גרינלאַנד, וואו עס ווערט געפיהרט א קאָלאָניזאַציע אין גרויסען מאַסשטאַב און מיט'ן זעלבען צוועק בין איך איצט געקומען אַהער צו בעקענען זיך נאָהענט מיט דער יודישער קאָלאָ-ניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

אויף דער פראַגע וועגען זיין מיינונג מכח דער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד, האָט ד"ר רופּין געזאָגט, אז ער בעטראַכט דעם איבערגאַנג אויף ערד פאַר העכסט וויכטיג נישט נאָר פאַר די יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד נאָר פאַר די יודען פון מערב-אייראָפּא בכלל. דער וואוקס פון דער יודישער בעפעלקערונג אויף דער גאַנצער וועלט נעהמט פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר אזוי שנעל און די עקאָנאָמישע בעדינגונגען ענדערן זיך אזוי ראַדיקאַל, אז בלויז ערד-אַרבייט קאָן שאַפען א זיכערע עקאָנאָמישע באַ-זע פאַר די יודען אין מערב-אייראָפּא. פּערזענליך האָב איך עס אָבגעזעהען איז עס אנגעווענדעט צו דער יודישער בעפעלקערונג אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

ד"ר רופּין זעהט נישט קיין שום קאָנ-קורענץ צווישען דער קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד און דער קאָלאָניזאַציע אין ארץ-ישראל. ארץ-ישראל — האָט ד"ר רופּין געזאָגט — קאָן נישט לעזען די יודען-פראַגע פון אייראָפּא. ווען אלעס זאָל זיך ענטוויקלען נאָרמאַל, וועט אין ארץ-ישראל אין פערלויף פון די קומענ-דע 15—20 יאָהר בעזעצט ווערען א האַלבער מיליאָן יודען. די איבעריגע יודען מוזען דאָך האָבען אַן אָרט ערגיץ אַנ-דערש.

אויסער דעם ווערט די קאָלאָניזאַציע אין ארץ-ישראל און די קאָלאָניזאַציע אין אנדערע לענדער געפיהרט אויף פער-שידענע יסודות: אין דער צייט, וואָס אין רוסלאַנד, אין ארגענטינא, אין בראַ-זיליען אדער אנדערע לענדער איז די קאָלאָניזאַציע בלויז א מיטעל צו געבען דעם יוד א גוטע פּרנסה, איז עס אין ארץ-ישראל נאָך א מיטעל צו געווינען דאָס לאַנד און צו דערהאַלטען די אומה. דער פּאַ-שטעקער, דער סוחר, דער הענדלער — זאָגט ד"ר רופּין — מוז זיך צופּאַסען צו דער אַזוינער סביבה. אין א געוויסע מאָס אסימילירען זיך, דער ערד-אַרבייטער אבער איז זעלבסטשטענדיג און אומאָפּהענגיג און אין דערביי מעהר בכח צו פּלייבען דאָס, וואָס ער איז.

ד"ר רופּין איז זעהר אָפּטימיסטיש גע-שטימט נוגע ארץ-ישראל. ער האַלט, אז דער ווייטערדיגער אנטוויקלונג [illegible] ארץ-ישראל'דיגער אגרי-קולטור [illegible] און — צווייט דעסיאַטין [illegible] מיט דער צייט א גאַנצע פּאַם: וואָס אנבעלאַנגט דעם קרים איז [illegible] ישראל. ריהרט ער אן קיין פּאַל [illegible] די קאָלאָניזאַציע, נאָר די שטאַ-[illegible] בעפעלקערונג, צווישען וועלכע עס [illegible] בערהאַלב ביז 6000 אַרבייטסלאָזע. [illegible] ער האַלט, אז מיט דעם אנהויב [illegible] דער האַלבען-בויע-גג אין חיפה אין [illegible] אַרבייטער'ס עלעקטריק-אַרבייטען, וועט [illegible] אַרבייטסלאָזיגקייט אין א בעדייטענדע [illegible] מאָס פערקלענערט ווערען. פאַר [illegible] אַרבייטער אין שפּעטיקאַנטען — זאָגט ד"ר רופּין — איז אין ארץ-ישראל קיין [illegible] נישט. נאָר פאַר שווער-אַרבייט [illegible] עלעקטרישע - פּערזשפּערסאָנאַל דאָס [illegible] א מעגליכקייט פון עקזיסטענץ.

ד"ר רופּין האָט בדעה די טעג אַרויס-[illegible] פון די קאָלאָניעס פון אוק-[illegible] קרים, וואו ער רעכענט זיך [illegible] צו בעקענען מיט די מעטאָדען פון [illegible] קאָלאָניזאַציע און מיט איהר מצב.

שוואַרצבאַרד פּראָצעס

דאַרף פערוואַנדעלט ווערען אין א פּראָצעס פון וועלט-געוויסען.

שוואַרצבאַרד האָט געוואָלט שטעלען פאַר'ן געריכט אלע פערברעכער, וואָס האָבען פערניכטעט דאָס יודענטום. — מיר ווילען נישט קיין נקמה, נאָר אויפ-דעקען דעם שרעקליכען אמת, — זאָגט פּראָפ. דובנאָוו.

בערלין. (יטא) דער בעקאַנטער היסטאָריקער פּראָפ. שמעון דובנאָוו האָט צוגעשיקט דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור פאָלגענדע צייליען:

„ווי בעציהט זיך די יודישע געזעל-שאַפט צום פּראָצעס פון שלום שוואַרצ-באַרד, ווען דער פּראָצעס וועט זיך נאָך אַנ'אַנדערטהאַלבען יאָהריגער תּפיסה אָנ-הויבען אין חודש אָקטאָבער? אין דער ערשטער צייט האָט מען זיך שטאַרק אינטערעסירט מיט דער פּאַריזער טראַ-געדיע. דער פערטיידיגונגס-קאָמיטעט אין פּאַריז האָט צונויפגעשטעלט א רי-זיגען מאַטעריאַל, א רייהע דאָקומענטען זענען שוין פערעפענטליכט געוואָרען אין פּאַר-פּאַרים אין דער ענגלישער און פראַנצויזישער שפּראַכען. עס ווערען גע-מאַכט ווייטערדיגע צוגרייטונגען צום פּראָצעס. עס לאָזט זיך אבער בעמערקען, אז לעצטענס האָט די יודישע עפענט-ליכקייט פערגעסען — אפשר צוליב דעם וואָס דער פּראָצעס איז אזוי לאַנג אפגע-שלעפּט געוואָרען, אז אין אַנ'ענגער און מאַנכע [illegible] אין פּאַריז וויצט פערשלאָפען א מענש. וואָס האָט זיך מקריב געווען פאַר'ן כבוד פון יודי-שען פאָלק. דאָס גאַנצע פאָלק איז אין דעם פּראָצעס אינטערעסירט, אז די מאָטיווען פון זיין טראַגישער מאַט זאָלען אָפּגעפן געוואָרען. דער עפענטליכקייט אין די אויגען פון דער גאַנצער וועלט זאָל אויפגעקלערט ווערען דאָס מענשליכע געוויסען.

מיט 15 יאָהר צוריק האָט דער בייליס-פּראָצעס אויפגערודערט די גאַנצע יודישע וועלט און דאָס איז דאָך געווען נאָר איין פּראָצעס צווישען די הונדער-טער עלילת-דם-פּראָצעסען, וואָס יודען האָבען דורכגעמאַכט אין אייראָפּא און משך פון די לעצטע 7 יאָהרהונדערטער. די געבילדעטע קרייזען האָבען זיך שוין לאַנג אָפּגעקעהרט פון די באַרבאַרישע אַבערגלויבענס. איצט אבער שטעהען מיר פאַר א גאַנץ נייע-אַרטיגען פּראָצעס!

שוואַרצבאַרד האָט דורך זיין שיסען אויף פּעטליורא'ן אויפגעוויזען דער וועלט, אז 3 יאָהר נאָכאַנאַנד איז אין אוקראַאינא פערגאָסען געוואָרען א בלוטיגער יודיש בלוט און די פערברעכער, וואָס האָבען אָרגאַניזירט די שחיטות פאַהרען זיך אַרום פריי אין פּראַג און פּאַריז און מאַכען אפילו „גרויס-פּאָליטיק", וואַנדערענדיג זיך מיט זייער פּעטליורא'ן — וועמען ער האָט געהאַלטען פאַר דעם הויפּט שולדיגען. — האָט שוואַרצבאַרד גע-וואָלט שטעלען פאַר'ן וועלט-געריכט די אלע פערברעכער, וואָס האָבען פערניכ-טעט דאָס יודענטום אין אוקראַאינא, גע-שאָסען און געשעכטעט פּאַיאָנערער יו-דען, פרויען און קינדער. שוואַרצבאַרד'ס פּראָצעס דאַרף זיך פערוואַנדלען אין א פּראָצעס פון וועלט-געוויסען געגען די אלע, וואָס האָבען מיטגעוויירקט מיט די אומענשליכע ווילדע מעשים אין אוק-ראַאינא.

די אוקראַאינער שאָוויניסטען שטרע-בען צו מאַכען פון פּעטליורא'ן א מאַרטי-רער, א פאָלקס-העלד. זיי בעמיהען זיך פערווישען דאָס, וואָס מען וויל אויפדעקען: די שרעקליכע טראַגע-דיע פון דער יודישער געשיכטע. די יו-דישע געזעלשאַפט דאַרף דערויף נישט ערלויבען. מיט מויערנער דאָקומענטען און עדות מוזען מיר דערווייזען, וואָס עס האָט געקאָנט געשעהן אין אוקראַי-נאַשער לאַנד אין די יאָהרען 1918—1920. אין איינע פון אונזערע עלטסטע מאַרטירער-תּפילות ווערט געזאָגט: „א, ערד, דעק נישט צו מיין בלוט, זאָל נישט זיין קיין אָרט פאַר מיין געשריי!". דאָס איז אויך איצט אונזער געבעט. מיר ווילען נישט קיין נקמה, מיר ווילען נאָר אויפ-דעקען דעם שרעקליכען אמת. דאָס גאַנצע יודישע פאָלק דאַרף קומען צו הילף דעם פערטיידיגונגס-קאָמיטעט כדי צו ערפילען דעם הייליגען חוב."

קיעוו

איינדריקן פון א רייזע איבער רוסלאַנד.

— פון —
ס. דינגאָל.
רעדאַקטאָר פון „מאָמענט"

קיעוו, וועלכע איז צוויי פיל מאָל גע-ווען די הויפּט-שטאָט פון אוקראַאינא דורך דער צייט פון דער רעוואָלוציע און בירגער-קריג, האָט איצט אָפּגעטראָטען איהר פּלאַץ צו כאַרקאָוו אלס הויפּט-שטאָט פון דער אוקראַאינישער רעפּוב-ליק.

קרעשטשאַטיק, די אלטע לעבעדיגע גאַס פון קיעוו, וואָס האָט געשמט מיט איהרע שעהנע הייזער און רייכע געשעפ-טען, איז איצט א לעבעדיג-פּראָסטע גאַס, וואָס טראָגט דעם נאָמען רויטע-אַרמעע-גאַס. איהרע בעסטע געשעפטען זענען אויסשליסליך רעגירונגס-מאַגאַזינען און קאָאָפּעראַטיווען. אין א ווינקעל-הויז גע-פינט זיך דאָס ביכער-געשעפט פון דער יודישער קולטור-ליגע.

אויף פּושקינסקע גאַס, אין דער געביי-דע פון דעם געוועזענעם „קופּעטשעסקי סלאָב" (האַנדעלס-קלוב), וואו די אמאָליגע מי-ליאָנערען ווייצמאַן, בראָדסקי און אנדערע האָבען געשפּילט אין קאָרטען, געפינט זיך איצט דער יודישער אַרבייטער-קלוב.

איך געה אַריין אינעווייניג. עס איז אין מיטען טאָג. א מיידעל זיצט אויפ'ן פענסטער, אַן'אַלטער גוי ווישט מיט א נאַסער שמאַטע דעם צימער, און א קליינער יינגל לויפט אַרום איבער'ן גרויסען צי-מער.

אין פערוואַלטונגס-צימער זיצט א יונ-גערמאַן מיט אַן'אינטעליגענט, סימפּאַ-טיש פּנים. ער איז א „שרייבמאַשינער בּיי טרעסט", און איז א מיטגליד פון פער-וואַלטונגס-ראַט. היינט איז זיין טאָג אָפּדזשור צו געבען אויפ'ן קלוב.

מיר רעדען זיך פונאַנדער וועגען דער טעטיגקייט פון קלוב.

ער האָט 800 מיטגלידער, די מעהר-סטע פון זיי, נאַטירליך, קאָמוניסטען. עס קומען אבער אַריין א סך א נבאַרטייאישע אויך. מען גיט דאָ לעקציעס, קאָנ-צערטען, אין וועלכע עס בעטייליגען זיך אייגענע קרעפטען א.א.וו. א.א.וו.

— און פון וואַנען ווערט דער קלוב אויסגעהאַלטען?

— אונזער מיטגלידער-געלט איז זעהר קליין. בלויז 10 קאָפּיקעס, אבער די דירות האָבען מיר אומזיסט. און די רע-גירונג גיט אונז 9000 רובעל אויף אויס-צוהאַלטען דעם קלוב, האָבען מיר גענוג.

— זענען דאָ א סך יודישע אַרבייטער אין קיעוו?

— 25.000.

— און בעלי-מלאָכות? קוסטאַרען?

— א 12.000.

— וויפיל איז די גאַנצע יודישע בע-פעלקערונג אין קיעוו?

— אַרום הונדערט זיבעציג, זיבעציג טויזענד.

— וואָס טוען די איבעריגע?

— האַנדלען, הונגערן און מוטשען זיך.

ווי אזוי קיעווער יודען „האַנדלען, הונ-גערן און מוטשען זיך", האָב איך זיך דערוואוסט א ביסעל שפּעטער, פון זיי אליין.

איך בין געפאָהרען פון קיעוו קיין [illegible]מאַ. מיט מיר אין וואַגאָן איז גע-פאָהרען א יוד, וועלכער האָט געהאַט צוויי הייזער אויף קרעשטשאַטיק און א גרויס לעדער-געשעפט.

די הייזער האָט מען ביי איהם צוגע-נומען. דאָס געשעפט האָט ער פיל פער-קלענערט, אבער ער איז געבליבען ביים געשעפט. זיין סחורה האָט בעטראָפען אַרום 8.000 רובל.

איין טאָג קומט צו איהם דער פינאַנצ-אינספּעקטאָר (שטייער-קאָלעקטאָר), און הייסט איהם צוצאָהלען א נאַלאָג פון 12 טויזענד רובל.

— וואו זאָל איך נעהמען, אז מיין גאַנצע געשעפט בעטרעפט 8000 רובל.

— די האָסט דאָס יאָהר געקויפט א סך מאָל סחורה אין מאָסקווא, געקויפט און פערקויפט...

— גיב א קוק אין מיינע ביכער.

— איך גלויב נישט דיינע ביכער.

אומזיסט זענען געווען דעם יודען'ס טענות.

אז ער האָט נישט געהאַט מיט וואָס צו בעצאָהלען, האָט מען ביי איהם צו-גענומען די סחורה פון געשעפט און דאָס מעבעל פון הויז.

אין דא קומט דאָס טראַגישסטע.

אין דער היים האָט דער יוד א יונגע טאָכטער, וועלכע האָט געשטודירט א יאָהר אין קאָנסערוואַטאָריום. זי איז א פּיאַנאָ-שפּילערין.

ווען מען איז געקומען אין הויז און ארויסגענומען דאָס מעבעל, האָט זי גע-שוויגען, נאָר ווען מען האָט זיך צוגע-ריהרט צו דער פּיאַנאָ, האָט זי זיך מיט איהר גאַנצען קערפּער אַרויפגעוואָרפען אויף דער פּיאַנאָ און ערקלערט, אז אי-בער איהר טויטען קערפּער וועט מען אַרויספיהרען די פּיאַנאָ פון הויז.

דער פינאַנצ-אינספּעקטאָר האָט קאַלטבלי-טיג אַריינגערופען מיליציאָנערען, וועלכע האָבען זי גאַנץ איידעל אָפּגעריסען פון איהר אָרט און אַרויסגעטראָגען די פּיאַ-נאָ. דאָס מיידעל איז באַלד אויפ'ן אָרט משוגע געוואָרען, און זי געפינט זיך שוין 4 חדשים אין א משוגעים-הויז.

דער פאָטער איז דאָס געפאָהרען פון א בעזוך צו דער טאָכטער. כמעט ביי יע-דער סטאַציע איז ער אַרויס פון וואַגאָן, געלאָפען הייסע וואַסער אין זיין בלעכע-נעם טשייניק, און דעם גאַנצען וועג גע-זיפצט און געשוויגען.

עס האָט געדויערט לאַנג, ביז איך האָב פון איהם אַרויסבעקומען זיין גע-שיכטע. און רעדענדיג האָט ער זיך יע-דע מינוט אומגעקוקט, אויב עמיצער הערט נישט אונזער געשפּרעך.

דאָס איז איצט די לאַגע פון דעם פּרי-וואַט-הענדלער אין רוסלאַנד, פון דעם קרעמער אדער „טשאַסטניק", ווי מען רופט איהם.

אַנ'אַנדערער „טשאַסטניק" דערציילט מיר:

— ער, מיט נאָך 3 שותּפים האָבען געהאַלטען אין אַרענדע א פאַבריק פון דער רעגירונג. זיי האָבען די אַרבייטער געצאָהלט גוטע שכירות און געגעבען זיי בעסערע בעדינגונגען, ווי זיי האָבען אין די רעגירונגס-פאַבריקען. און פונדעסט-וועגען האָבען זיי אליין אויך גוט פער-דינט.

די רעגירונגס-בעאַמטע האָבען זיך אַרומגעזעהען, אז די פאַבריק איז א גוט געשעפט, און האָבען זי געוואָלט אַוועק-נעמען פון זיי. האָבען זיי זיך צוגעטשעפּעט, אז זיי האָבען פערבראָכען דעם קאָנטראַקט דערמיט, וואָס זיי האָבען גע-בויט א פּאַרקאַן אַרום דער פאַבריק. — דאָס איז אין קאָנטראַקט נישט געווען געשריבען.

דער סוף איז געווען, אז מ'האָט פון זיי אַוועקגענומען די פאַבריק, צוגעלייגט לעגם 83.000 רובל נאַלאָגען פאַר'ן פער-גאַנגענעם יאָהר.

— נו, האָט איהר דאָס בעצאָהלט?

דער טשאַסטניק האָט געוואָרפען אַנ'אומרוהי-גער שמייכעל.

— וואָלטען זיי אַרויפגעלעגט 5000 אָדער אפילו 10.000 רובעל, וואָלטען מיר זיך אלע 4 אנגעשטרענגט און אפשר בעצאָהלט, אבער פון וואַנען זאָלען מיר נעהמען 83.000 רובעל? ווען מיר וואָלט מען אפילו אונזערע שיך פערקויפט, וואָלט מען מיר צוזאַמען נישט געקאָנט שאַ-פען. האָבען מיר דערלאַנגט אַנ'אַפּעלא-ציע אין כאַרקאָוו און מען האָט אונז שוין פערקלענערט דעם נאַלאָג ביז צו 30.000 רובעל, אבער זיי וועלען נאָך פערקלענערן ווייטער...

דער פאַרטער פון מיין קעשעהער האָט מאָל איז א קאָמוניסט. אַ'עהרליכער אַר-בייטער, פון א דאָרף, וועלכער דינט דער פּאַרטיי, דעם האַמער און די געטסט, אלע-מען בשלימות.

— ווי געהט עס אייך? — פרעג איך.

— שלעכט, גראַזשדאַנין.

— פאַרוואָס?

— די שכירות זענען קליין, קוים א קאָפּעק געלט, און זאָגט איך בין אויך לעצטענס געוואָרען צו מאַכען. און די פּאַרטיי קאַמער געלד, דער פּראָפעסיאָנעלער פערבאַנד וואַך קראַנק געוואָרען, האָב איך גאַנישט פערדינט. און אונזער פערזיכערונגס קאַסע האָט זיך מיט זיין שטויצע נישט געוואָרען.

— אייער רעגירונג איז דאָך אַנ'אַר-בייטער-רעגירונג, און מיט אלץ, וואָס איז נוגע פאַר דעם אַרבייטער, נישט אמת?

— דאָס איז טאַקע אמת. נאָר אין פיל פון אונזערע רעגירונגס-אינסטיטו-ציעס זיצען נאָך אלץ קאָנטר-רעוואָלו-ציאָנערען פון פריהערדיגע צייטען, און זיי שטערען דער רעגירונג צו טאָן רעכט

(ענדע קומט שפּעטער)

ווי לעבט זיך יודען אין קאַנאַדע?

פאַרוואס האט מען פערמאַכט די טויערן פון קאַנאַדאַ. — צאל יודישע ארבייטער פער-קלענערט זיך.—מעטאַל אינדוסטריע אין יוד: הענד.-צעהנדליגע יוד. שו,ן און טעאַטערס.

הײַנטיגען שבת האט געווײַלט אין לאָדזש דער רעדאַקטאָר פון מאָנטרעאַלער „יודישען זשורנאַל" ה' אברהם רײַנוויין.

ה' רײַנוויין האט בעזוכט די רעדאַקציע פון „לאָדזשער טאָגעבלאַט", וואו דער גאַסט האט פערברענגט איבער א שעה צײַט און אונז איבערגעגעבען זעהר אינטערעסאַנטע פרטים פון יודישען לעבען אין קאַנאַדע.

קאַנאַדע, וואס איז אין שטח פיל גרעסער ווי אַמעריקא און אַלאַסקא צוזאַמענגענומען, פערמאַגט סך-הכל א בעפעלקערונג פון 9 און א האַלבען מיליאָן אײַנוואוינער, בעת אַמעריקא צײלט מעהר פון 130 מיליאָן אײַנוואוינער. עס איז דעריבער פערשטענדליך, אז גרויסע ערד-שטחים זײַנען וויסט און נישט בעאַרבייט. די קאַנאַדער רעגירונג בעמיהט זיך דעריבער שוין זײַט א לענגערער צײַט אַרײַנצובעקומען א וואס גרעסערע צאהל פאַרמער, וועלכע בעקומען אויך שווערע הנחות.

די פאַרמער און ערד-אַרבייטער, פון ענגלאַנד, וואס פאָהרען קײן קאַנאַדע צאָהלען סך-הכל 15 דאָלאַר פאַר א שיפס-קאַרטע, וועלכע קאָסט נאָרמאַל 90 דאָלאַר. דעם אונטערשיד בעצאָהלט די קאַנאַדער רעגירונג. דא מוז אָבער צום בעדויערן געזאָגט ווערען, אז די אַגענטען פון שיפס-געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען בעקומען אינסטרוקציעס פון דער רעגירונג צו מאַכען הנחות פאַר די אַרײַנפאָהרענדע ערד-אַרבייטער, האָבען בעקומען א פעראָרדנונג, אז די הנחות זאָלען נישט חל אויף יודישע עמיגראַנטען. די דאָזיגע פעראָרדנונג איז נישט קײן רעזולטאַט פון אַנטיסעמיטיזם נאָר וויבאַלד די קאַנאַדער רעגירונג האט נישט קײן צוטרוי צו די יודישע עמיגראַנטען, אז זיי וועלען פערבלײַבען ערד-אַרבייטער. די פראַקטיק האט בעוויזען, אז די גרעסטע צאהל יודישע אײַנוואַנדערער, וועלכע זײַנען געקומען קײן קאַנאַדע אלס לאַנד-אַרבייטער, האָבען זיך גע-וואָרפען צום מסחר און צו פעדלערײַ. די רעגירונג גלויבט דעריבער נישט מעהר די יודען, אז זיי וועלען זיך פערנעמען מיט לאַנדווירטשאַפט.

א געשפרעך מיט'ן רעדאַקטאָר פון קאַנאַדער „יודישען זשורנאַל" ה' אברהם רײַנוויין.

— וואס איז נוגע דער סבה פאַר וואס קאַנאַדע האט לעצטענס געשלאָסען די טויערן פאַר עמיגראַציע, ערקלערט זיך דאס אַזוי:

פאַרהאַן צווייערלײַ סבות. די ערשטע סבה איז די, וואס די גרעסטע צאהל עמיגראַנטען, וועלכע זײַנען געפאָהרען לעצטענס קײן קאַנאַדע, האָבען נישט געמיינט צו בלײַבען זיך אין קאַנאַדע, נאָר אַריבערצושמוגלען זיך קײן אַמעריקא, דאס איז אויך געווען זעהר לײַכט, ווײַל קאַנאַדע גרעניצט זיך מיט אַמעריקא אויף 4 הונדערט פונקטען, און ס'איז אוממעגליך צו בעוואַכען די דאָזיגע אַלע גרעניץ-פונקטען. האָבען זיך טאַקע פיל עמיגראַנטען אַריבערגעשמוגלט קײן אַמעריקא. קאַנאַדע האט מען דעריבער בעצייכענט אלס די „בעק דאָאָר", ד. ה. די הינטער-טיר פון אַמעריקא.

היות ווי קאַנאַדע לעבט אין פרײַנדליכע בעציהונגען מיט אַמעריקא שוין 115 יאָהר, איז דעריבער די קאַנאַדער רעגירונג ענטגעגענגעקומען די פאָדערונגען פון די פעראייניגטע שטאַטען צו שליסען די עמיגראַציע.

ס'איז אָבער פאַרהאַן אויך א צווייטע סבה און דאס איז א רעליגיעז-פּאָליטישע. פון די 9½ מיליאָן אײַנוואוינער אין קאַנאַדע זײַנען אַרום 5 מיליאָן פראָטעסטאַנטען, און די איצטיגע רעגירונג געפינט זיך דעריבער אין די הענד פון די פראָטעסטאַנטען אָבער מיט דער פערגרעסערונג פון דער עמיגראַציע, וועלכע בעשטעהט על פי רוב פון איטאַליענער און פּאָליאַקען פערגרעסערט זיך די צאהל פון די קאַטאָליקען און אַנדערע, און די איצטיגע פראָטעסטאַנטישע רעגירונג וואלט געווען אין סכנה צו פערלירען די איבערמאַכט. דערפאַר איז פאַראַן דער פאַקט, וואס די צאהל געבוירענע מענשען פון די קאַטאָליקען, וועלכע בעשטעהן מעהרסטענטהייל פון פראַנצויזען איז גרעסער ווי די געבורטען בײַ די פראָטעסטאַנטען. די קאַטאָלישע משפחות בעשטעהן פון 8 און 10 נפשות בעת די פראָטעסטאַנטען האַלטען זיך בײַם אַזוי גערופענעם צוויי-קינדער-סיסטעם. דאס איינציגע וואס די גרויסע צאהל געבורטען בײַ די קאַטאָליקען זענען א רעזולטאַט פון שאַפען א קאַטאָלישע מעהרהײַט אין קאַנאַדע... די גלחים פרעדיגען אַז די מעהרהייט זאָל זעהן, וואס מעהר קינדער צו האָבען, כדי אַרויסצוטרעטען די מאַכט פון די פראָטעסטאַנטען. מיר גהען איבער צום יודישען לעבען.

—יודען, זאָגט ה' רײַנוויין, געפינען זיך אין קאַנאַדע איבער 2 הונדערט טויזענד. דערפון איז וויכטיג צו פערצייכענען, אַז דאס קאַנאַדער יודענטום איז פיל יודישליכער ווי דאס אַמעריקאַנער. אין קאַנאַדע רעדט מען מעהר יודיש, ווי אין אַמעריקא. איבער'ן גאַנצען לאַנד איז פאַרהאַן א גוט-פערצווײַגטע יודישע שול-נעץ. אין די גרעסטע שטעט פון קאַנאַדא (מאָנטרעאַל, טאָראָנטאָ און ווינ-פעג) עקזיסטירען שטענדיגע יודישע טעאַטער'ס, וועלכע ווערען געשטאַט בעזוכט פון דער יודישער בעפעלקערונג. בכלל איז דאס יודישע לעבען אין קאַנאַדא א סך בולט'ער, ווי אין אַמעריקא.

— ווי זעהט אויס די עקאָנאָמישע לאַגע פון די קאַנאַדער יודען?

— זעהר א גרויסער פראָצענט בעשטעהט פון אַרבייטער. דערפאַר איז שנײַדער-פאַך מעהרסטענטהייל אין יודישע הענד. מיר זאָגען מעהרסטענטהייל, ווײַל מיט א צײַט צוריק איז דאס שנײַדער-פאַך געלעגען אויסשליסליך אין יודישע הענד, קײן אַנדערע שנײַדער-אַרבייטער זײַנען נים געווען, אָבער זײַט די עמיגראַציע האט זיך אָבגעשטעלט האט די לאַגע זיך געביטען. איטאַליענער, טשעכען און פּאָליאַקען האָבען זיך גענומען צו שנײַדערײַ און אנשטאט די אַמאָליגע הונדערט פּראָצענט זענען היינט נאָר פאַרהאַן 60 פּראָצענט יודישע שנײַדער-אַרבייטער. די צאהל פערקלענערט זיך בכדי דערפאַר, וואס קײן פרישע שנײַדער קומען נים צו, און די בין-איצטיגע שנײַדער שטרעבען אויך זיך אַרויפצוצאַפּען אויף א העכערן לעבענס-שטאַנדאַרד. די קינדער פון די יודישע שנײַדער, ווי בכלל פון בעלי-מלאכות, גהען איבער צו פרײַע פּראָפעסיעס און דעם מסחר.

דערפאַר פערגרעסערט זיך דער מיטטעל-קלאַס, וועלכער פערנעמט זיך מיט מסחר. די לאַגע פון דעם דאָזיגען קלאַס איז נישט קײן שלעכטע, און לפי ערך זעהר פיל געלט פאַר זייערע געשעפטען ברידער און אייראָפּא, און פאַר'ן ארץ ישראל אויפבוי. פאַרהאַן אויך גרויסע יודישע אינדוסטריעלער, אַזוי למשל, ליגט די גאַנצע מעטאַל-אינדוסטריע אין יודישע הענד, ד. ה. אַלע מעטאַל-פאַבריקען געהערען צו יודען, אויך א גרויסע צאהל אַנדערע אינדוסטריע-צווײַגען געפינען זיך אין יודישע הענד.

— די קאַנאַדער יודען בעמיהען זיך בײַ דער רעגירונג צו פערגרינגערן די עמיגראַציע גזרות פאַר יודישע אײַנוואַנדערער, אַזוי, למשל, איז אויסגעפּועל'ט געוואָרען, אַז עלטערן, קינדער, און פערהיראַטע ברידער און שוועסטער קענען אַרײַנקומען קײן קאַנאַדע אונגעשטערט. איצט בעמיהט מען זיך אַז אויך פערהײַראַטע שוועסטער און ברידער זאָלען קאָנען אַרײַנקומען אין לאַנד.

ווען ס'זאָלען זײַן יודען, וואס זאָלען זיך באמת וועלען פערנעמען מיט ערד-אַרבייט, וואלטען זיי געקענט אין קאַנאַדע גוט זיך אײַנאָרדנען — פערענדיגט ה' רײַנוויין זײַן אינטערעסאַנטען געשפּרעך.

גאָלד, בלוט און פּראַווען.

א ראָמאַן פון מערקווירדיגע איבערלעבענישען און לײַדענשאַפטען.

(125-טע פאָרטזעצונג.)

— ענטשולדיגט מיר, מײַן הער, וואס איך בין אײַך געקומען שטערען. מיט אַזעלכע וואָכען צוריק האָב איך דערהאַלטען פון אײַך א בריף, אין וועלכען איהר הייסט מיך וואַרטען אין בודאַפּעסט נאָך צעהן טעג. איהר וועט מיר דאַן מיטטהײלען א גוטע נאַכריכט. זייט יענער צײַט זענען שוין פערגאַנגען א פּאָר וואָכען און איך האָב נאָך נישט פון אײַך דערהאַלטען קײן נאַכריכט. איך וויל פאָהרען א היים און וויל וויסען, אויב איך זאָל נאָך וואַרטען.

— גאַנץ ריכטיג, מיכאַעל! איהר האָט רעכט! איך האָב בעזאָגט, אַז איהר זאָלט בלײַבען אין בודאַפּעסט און איהר זאָלט ווערען דער הויפּט-הענקער פון גאַנץ אונגאַרן. איך האָב געמיינט, אַז איך וועל עס אַדורכפיהרען אין א גאַנץ קורצער צײַט. עס געהט אָבער נישט אַזוי לײַכט. מען מוז פריהער דעם אַלטען אַראָפּזעצען פון זײַן אַמט.

— דאָס איז נישט נויטיג! — האָט מיכאַעל געזאָגט — דער אַלטער הענקער איז הײַנט אין דער פריה געשטאָרבען.

— א, דאַן קענט איהר זיכער זײַן, אַז איהר וועט בעקומען זײַן שטעל. איהר וועט אויך באַלד בעקומען אַרבייט, א גוטע אַרבייט, אַן'אײַדעלע אַרבייט.

— וואָס מיינט איהר, הער אַדוואָקאַט? וועט מען באַלד דאַרפען אָפּהאַקען אײַנעם דעם קאָפּ?

— געוויס! איך האָב דאָך אײַך געזאָגט, אַז איהר וועט באַלד האָבען אַן'אײַדעלע אַרבייט.

— מעג איך פרעגען, ווי דער פערברעכער הייסט?

— ער הייסט באַראָן אַרטור פאָן באַטיאַני — האָט דער אַדוואָקאַט געענטפערט און האָט אויסגעצויגען יעדעס וואָרט.

— מיכאַעל האָט א ציטער-געטאָן און איז געוואָרען בלאַס ווי קאַלך.

— איך האָב געהערט, אַז ער איז אַרעסטירט—האָט ער געזאָגט — איך גלויב אָבער נישט, אַז ער איז שולדיג. איך בין געווען זיכער, אַז דאס העכסטע געריכט וועט אײַנזעהען, אַז ער איז אונשולדיג.

— לײַדער, האָט דאס העכסטע געריכט אײַנגעזעהן, אַז ער איז יאָ שולדיג און מען האָט איהם פעראורטיילט צום טויט.

— מעג מען צוקומען צו איהם און רעדען מיט איהם? — האָט דער הענקער געפרעגט.

— איהר וועט מיט איהם געוויס רעדען — האָט דער אַדוואָקאַט געענטפערט מיט א שמייכעל — איהר וועט נאָך האָבען די עהרע אָפּצוהאַקען איהם דעם קאָפּ.

א פינסטערער וואָלקען האָט זיך געוויזען אויפ'ן הענקערס געזיכט. איהם האָט שטאַרק פערדראָסען, וואס דער אַדוואָקאַט האָט געשפּאָט איבער אַרטור'ס טויט. ער פלעגט טון זײַן אַרבייט ערנסט און טרויעריג. ער האָט קײנמאָל נישט געלאַכט פון די מענשען, וועלכע ער האָט געטויט אויפ'ן עשאַפאָט.

ער האָט דעריבער מעהר נישט גערעדט מיט'ן אַדוואָקאַט. ער האָט זיך פערנויגט און איז אַרויסגעגאַנגען.

עס איז גאַנץ פריה. די פרישע, וואַרימע יוני-זון איז נאָך וואָס אויפגעגאַנגען און בעלויכטעט א קלײַן פענסטערל, בעשלאָגען מיט שטאַרקע, אײַזערנע קראַטען.

אין דאָזיגען קאַמערל זיצט יעצט דער באַראָן אַרטור פאָן באַטיאַני. ווער פון זײַנע בעקאַנטע עס וואָלט איהם יעצט געזעהן, וואָלט איהם געוויס נישט דערקענט. ערשט מיט דרײַ וואָכען צוריק איז ער געווען א פרעהליכער, לעבעדיגער און א קרעפטיגער מאַן. יעצט אָבער איז ער אײַנגעבויגען, אײַנגעהויקערט, אײַנגעדאַרט אין דרײַען. זײַנע באַקען זענען בלײַך, אַרום די אויגען זעהט מען שוואַרץ-בלויע ראָדער. זײַנע ליפען זענען בלוי און זײַן גאַנץ געשטאַלט זעהט אויס צו זײַן אַלט, געבויגען און געבראָכען. דאָס האָט געמאַכט פון איהם דאָס געפענגניס.

ווי פריה עס איז, שלאָפט שוין נישט דער אומגליקליכער אַרעסטאַנט. ער זיצט אויף זײַן אַרעסט געלעגער און קוקט אויף די עטליכע גאָלדענע שטראַהלען פון דער זון, וועלכע גנב'ענען זיך אַרײַן אין זײַן ענגען קאַמערל.

— וואָס זעהען מיר? מיט וואָס שטאַלצירען מיר? — האָט געברומט דער אַרעסטאַנט פאַר זיך — ווי גליקליך זענען מיר. אַזוי לאַנג ווי מיר זענען יונג, אַזוי לאַנג פערשטעהען מיר נישט די וועלט! קוים הויבען מיר זיך אָן צו פערשטעהן, ווערען מיר אומגליקליך. זיי האָבען רעכט געהאַט אונזערע אַלטע חכמים, ווען זיי האָבען אונז פערגעשטעלט, אַז דער בוים פון וויסען איז נישט דער בוים פון לעבען. מען לעבט אַזוי לאַנג ווי מען ווייסט נישט. קוים הויבט מען נאָר אָן צו וויסען, קען מען נישט לעבען.

איך האָב געלעבט אַזוי לאַנג, ווי איך האָב געמיינט, אַז אויף דער וועלט איז דאָ גליק און ליבע, אַזוי לאַנג ווי איך האָב נישט געוואוסט, אַז אין יעדען גן-עדן געפינט זיך א שלאַנג, וואָס פערגיפטעט אונזער לעבען. יעצט ווייס איך עס. וואָס איז אַן'אונטערשיד, ווי די דאָזיגע שלאַנג הייסט און וואָס פאַר א געשטאַלט זי נעמט אָן. אויב אין דער געשטאַלט פון א גראַף ראַדעצקי, א גראַף מאַנאַסי—עס בלײַבט דערום א שלאַנג.

ער איז צוריקגעפאַלען אויף זײַן געלעגער און צוויי גרויסע הייסע טרעפּענס טרעהרען זענען געפאַלען איבער זײַנע בלײַכע און אײַנגעדאַרטע באַקען.

— אַזוי? — האָט ער אויסגערופען — איך קען נאָך וויינען? איך דאַנק דיר, גאָט! איך דאַנק דיר דערפאַר, וואָס אין מײַנע אויגען זענען דאָ נאָך טרעהרען! מען האָט מיך געמאַכט פאַר א פערברעכער און איך בין נישט אומשטאַנד צו בעווײַזען, אַז איך בין אונשולדיג. מען קאָמפּט געגען מיר מיט וואַפען, וועלכע איך בין נישט אומשטאַנד צו צעברעכען. וואָס קען ענטפערן אויף ליגען, מסירות, פאַלשקײַט, שווינדעל און בעטרוג? — דו, גוטער און אײַדעלער עלוהים! דו פערשטעהסט מיך! דו קענסט מיך! דו ווייסט, וואָס פאַר א נעצען פון פאַלשקײַט און שווינדעל מען האָט אויסגעשטעלט געגען מיר. דו ביסט נאָך מײַן אײנציגע טרייסט. דו ביסט נאָך מײַן האָפנונג. אויב איך וועל נאָך לעבען, אָדער מען וועט מיך טויטען—דו וועסט זײַן מײַן אײנציגע טרייסט! דו וועסט נישט גלויבען, דו וועסט נישט גלויבען מײַנע פײַנט! דו וועסט מיר בלײַבען טרײַ אפילו נאָך מײַן טויט!

(פאָרטזעצונג קומט.)

!!! כל הקודם זוכה !!!
נמצא אצלי למכירה
אתרוגים
מובחרים, לולבים והדסים
משולשים במקח השוה.
:-: בחנותי ברחוב :-:
אגראַדאָווא 2
בעס.; דאָ איז אויך צו בעקומען יום-כפּור-לאָמפּען.

זוהז, אַן'אימיגראַציע-אינספּעקטאָר, שיקט צוריק זײַן יודישע מוטער, וועלכע ער האט נישט דערקענט.

א מערקווירדיגע געשיכטע מיט א משומד, וואס איז צוליב דעם ווידער געוואָרען א יוד.

אין א צײַטונג, וואס ערשײַנט אין יאָהאַנעסבורג (ענגלאַנד) ווערט איבערגעגעבען א מערקווירדיגע געשיכטע.

געשעהען איז עס אין קייפּשטאַט, (דרום אַפריקא), וואוהין עס ציהען זיך אויך אין די לעצטע יאָהרען א שטאַרקע אײַנוואַנדערונג ווי פריהער, אויפ'ן אַמעריקא האט פערשלאָסען איהרע טירען.

דרום-אַפריקא האט גאַנץ שטרענגע אײַנוואַנדערונגס-געזעצען און די אַגענטען און אַנדערע ווערען שטאַרק בעשטראָפט.

אין דרום-אַפריקא איז שוין פון לאַנגע יאָהרען אײַנגעפיהרט פאַר אימיגראַנטען דער עקזאַמען פון שרײַבען, אָבער אויך יודיש ווערט דאָרט אַנערקענט אלס אַן'אייראָפּעאישע שפּראַך און ווען אַן'אימיגראַנט קאָן שרײַבען יודיש, ווערט איהם ערלויבט צו לאַנדען, אויב ער ענטשפּרעכט אַלע אַנדערע אײַנוואַנדערונגס-געזעצען.

מיט א שמועס צײַט צוריק איז קײן דרום-אַפריקא אָנגעקומען א גרופּע אימיגראַנטען פון פּוילען, די מעהרסטע יודען.

צווישען די אימיגראַנטען האט זיך געפינען אַן'עלטערע פרוי מיט'ן נאָמען ראַחעל באַרליק און איהר טאָכטער אסתר. א מיידעל פון א יאָהר 24.

זיי זענען בעגלייטעט געוואָרען פון דעם אימיגראַציע - אינספּעקטאָר דזשיימס פרענק, א מאַן פון א יאָהר 40, וועלכער ווערט דאָרט בעטראַכט אלס איינער פון די שטרענגסטע אימיגראַציאָנס-בעאַמטע.

פרענק האט געפונען, אַז צוליב פערשיעדענע סבות זענען ראַחעל באַרליק און איהר טאָכטער נישט פּאַסענד אַרײַנצוקומען אין לאַנד. ער האט זיי דעריבער פערהאַלטען צוריקצושיקען.

די פרוי ראַחעל און איהר טאָכטער אסתר זענען געוואָרען היסטעריש, ווײַל צוריקפאָהרען קײן פּוילען האָבען זיי נים געהאַט וואס און זייער האָפנונג איז געווען אין דעם „גאָלדענעם" דרום-אַפריקא, וואו זיי האָבען קרובים.

די צוויי אומגליקליכע אימיגראַנטקעס זענען פערבליבען אויפ'ן שיף צוריקגעשיקט צו ווערען צוזאַמען מיט אַנדערע פערהאַלטענע אימיגראַנטען.

גרויס איז געווען זייער צער. זייער לעצטע האָפנונג איז אויסגעלאָשען געוואָרען.

דער אינספּעקטאָר פרענק האָט יענעם טאָג געהאַט א סך „אַרבייט" און האָט נישט געקענט צײַט האָבען זיך אָבצוגעבען צו לאַנג מיט יעדען בעזונדער. בעת אין בעאַמטער האָט פערשריבען די נעמען פון די וואַנדערער, האָט ער יעדען שנעל א פּאָר פראַגען געשטעלט און אַרויסגעטראָגען זײַן פּסק-דין.

ס'איז געווען נאָכמיטאַג-צײַט און דער אַרבייט האט זיך שנעל געענדיגט. דער אינספּעקטאָר פרענק איז שוין נישט געווען רוהיג אין אימיגראַציאָנס-ביוראָ, נאָר אַהיים צו זײַן פרוי און קינדער.

ער האט אָבגעגעבען נאַכטמאָל און רוהיג פערבראַכט מיט זײַן פאַמיליע. ער האט נאָך געמאַכט א שפּאַציר און דערנאָך און זיך שנעל געוואַלט לעגען שלאָפען. אָבער דא האט ער זיך בעטראַכט, אַז מאָרגען ערוואַרט איהם א סך אַרבייט און אַזוי ווי ער האט מיט זיך גענומען אַלע פאַפּירען וועגען די נײַע אימיגראַנטען, האט ער בעשלאָסען זיי איבערצוקוקען בײַ זיך אין הויז און מאַכען די נויטיגע בעמערקונגען, כדי אין דער פריה זאָל ער שוין האָבען אַלעדינג פערטיג.

ער האט איבערגעקוקט איין פּאַפּיר נאָכ'ן צווייטען און שנעל געשריבען.

נאָר — פּלוצלינג... זײַן האַרץ האט א קלאַפּ געטאָן דערשראָקען... זײַנע אויגען האָבען זיך ברייט פערגרעסערט איבער א פּאַפּיר...

פאַר איהם איז געלעגען א פּאַפּיר, אויף וועלכען עס איז געווען אָנגעשריבען ראַחעל באַרליק —

א צײַט דער נאָמען האט איהם, ווי מיט א מעסער, א שניט געטאָן אין מח.

ראַחעל באַרליק... ראַחעל באַרליק...

האט ער זיך פערטיפט אין זײַנע זכרונות... ווען און וואו האט ער געהערט דעם נאָמען?...

אין גיך איז איהם אַלץ קלאָר געוואָרען פאַר איהם... ראַחעל באַרליק איז דאָך זײַן מוטער... באַרליק — דאָס איז דאָך זײַן אײגענער פאַמיליען-נאָמען...

ער האט זיך דערמאָנט, ווי אַלס יונגער — דאָס איז געווען מיט קנאַפּע 30 יאָהר צוריק! — איז ער אַנטלאָפען פון דער היים, זיך אַרומגעשלעפּט איבער דער וועלט, אַנגעקומען קײן לאָנדאָן, אַרײַנגעפאַלען צו מיסיאָנערן, וועלכע האָבען איהם געשמד'ט, בײַ זיי ערצויגען געוואָרען א נאַציאָנאַלער ענגלענדער.

שפּעטער האט ער איבערגעוואַנדערט קײן דרום-אַפריקא, וואו ער האט „אַרבייט" געמאַכט פאַר דער מיסיאָנערישער געזעלשאַפט און נאָך עטליכע יאָהרען בײַ די מיסיאָנער מלאכה איז איהם נמאס געוואָרען און ער האט בעקומען א שטעלע א פּאָסט, דערנאָך איז ער בײַ דער ענגלישער מאַכט געוואָרען אַן'אימיגראַנטען באַאַמטער — אַן'אַמט, וועלכען ער האַלט שוין אַן 7 יאָהר!

ווען ער איז מיט דרײַסיג יאָהר צוריק אַוועק פון דער היים, איז זײַן מוטער נאָך געווען א יונגע פרוי. און אסתר? — אסתר איז נאָך דאַן אויף דער וועלט נישט געווען.

איז עס מעגליך, אַז די ראַחעל באַרליק, וועלכע ער האט היינט פערהאַלטען אלס אַן אונגעוואונשענע אימיגראַנטקע, איז טאַקע זײַן מוטער? איז עס מעגליך?

יואל באַרליק, וועלכער האט אין ענגלאַנד גענומען א נאָמען אויף דזשיימס פרענק, איז ווי א משוגע'נער אַרומגעלאָ-

לאָדז קאָכט מיט די וואַהלען צום שטאָט-ראַט

אַלע יודישע פּאַרטייען ענטוויקלען אַ לעבהאַפטיגע וואַהל-אַגיטאַציע. — עס פּאַסירען אַבער אַזעלכע אַרויסטריטען, וואָס טאָרען ניט געדולדעט ווערן.

צו דער וואַהל-הפקרות מוז קומען אַ סוף!

לאָדזער כראָניק.

יאָהרגאַנג 1909

ווער דאַרף זיך היינט רעגיסטרירען?

(ג) היינט, מאָנטאָג, דעם 4-טען אָקטאָבער דאַרפען זיך רעגיסטרירען די אַלע יונגעלייט, וואָס זיינען געבוירען אין יאָהר 1909.

אין רעגיסטראַציע-ביוראָ טראַוגוטאַ 10 דאַרפען זיך היינט מעלדען אַלע, וואָס זיינען געמעלדען אין לאָדז און וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן פון A ביז G, ווי אויך אַלע, וואָס וואוינען אין 11-טען קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן פון K ביז P.

די רעגיסטראַציע דויערט פון 8 פריה ביז 3 נאָכמ. יעדער מוז מיטנעמען זיינע דאָקומענטען.

נאַכט-דיזשור אין די אַפּטייקען.

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: מ. עפשטיין פּעטריקאַווער 226, מ. פּאַרטאַשעווסקי פּעטריקאַווער 95, ל. ראָזענבלום צגיערזשער גאַס 12, גאַרפינקעל וואָלטשאַנסקאַ 54, קאָפּאָראַווסקי, נאַוואָמיעיסקאַ 15.

וואַהל-נאָטיצען.

אַ סוף צו דער וואַסכאַנאַליע.

דאָס, וואָס עס קומט איצט פאָר אין דער לאָדזער יודישער גאַס, איז דיך מען אַ שיעור און אַזוי אַ צעווהאָל וואַהל-מיטינגען, איז גאָרניט מיט דעמאָקראַטיע, נאָר עפּעס פיל ערגער און עפּעס פיל ער-גערס —

דאָס איז אַ [illegible] ניט נאָר מיט דער און קאָנקורירענדע שטאָט-ראַט, אַ [illegible] פון [illegible] מיט [illegible] און אונטערשטיצען —

דאָס איז אַ וואַסכאַנאַליע פון אומזינען און פּאַרטיי[illegible], וואָס מאַכט דעם פּאָלוטישע-בעזעלשאַפטליכען עלעמענט און אינטרעס פון די שטאָט-ראַט וואַהלען צו שאַנד און צו שפּאָט!

ווען אַ פּערזאָן, וואָס שטעהט אין דער שפּיץ פון אַ ליסטע, קאָן האָבען די דרייסטקייט צו דרוקען אַ ליסטען-[illegible] פון פערשידענע ווייזען אויף, "רעדט, וואָס

מען האָרט", דאָס, "וואָס מען האָרט", דראַהען עפענטליך אין אַגוטשענירט —

ווען אַ קאַנדידאַט פון אַנ'אינטעליגענטער פּאַרטיי קאָן זיך פועל'ן אויף אַ וואַהל-מיטינג אַזוי [illegible] פאַר זיין פּאַר-טיי און אַזוי [illegible] פאַר זיך [illegible] צו די פּערזאָנען, מען זאָל זיך מרחם זיין אויף אים און ביי אים נישט צו-רופען זיין טריט און אַז דערפאַר צו שטימען פאַר דער ליסטע פון זיין פּאַרטיי —

ווען אַ רעפּרעזענטאַנט פון אַ גרעסערן יודישען ענטרעפּאָר, וואָס פּעטשעטערט נאָר פון היינט און נישט פון נעכטען, קאָן זיך דערלויבען ווארפען אויף אַ בעגענער מיט די פויסטען און אַרויסרופען סקאַנ-דאַלען, צו וועלכע די פּאָליציי מוז אַ סוף מאַכען —

ווען אַזעלכע בעזעלשאַפטליכקייט איז שוין פאַראַנען וואו אַזאַ נידריגע מדרגה — איז דאָך אַ וואונדער, וואָס אויף אַזאַ אופן מיטינגען וואָס האָט אויף דער לאָדזער יודישער גאַס געקומען גע-מאַלט זיין, אַז אַ פּערזאָן, וואָס דאַרף

אין די נאַציאָנאַליסטען וועלכע זאָגען אויף דער בעשטאַרטונג-פּראַגע פאַר גענויסע מעשים, וואָס ער איז פעהיגען און אַ חנפישער געזעלשאַפט, האָט געהאַט די חוצפה זיין דער ליסטען-פיהרער פון אַ גרויסער גרופּע —

אַז אַ צווייטע פּערזאָן, וואָס מען האָט אויף אים עפענטליך באַשולדיגט שווערע פאַר-ברעכען פון געזעלשאַפטליכען כאַראַק-טער, שטעלט אַלעמען אַרויס אַ פּיגור און טרויעט צו געווינען פאַר זיך אַ שטאָט-ראַט-מאַנדאַט!

מיר האָבען געוואוסט, אַז אין "קאָנגרעס" פון רעפּובליק איז מאָגליך צו פיהלען, אַז מאָראַלישע צוטרויען פון דעם לאָדזער פּרעס האָבען געדאַרפט געהערען ווערטער פלאַץ ערגיץ וואו אַנדערש ניט אין די רייהען פון געזעלשאַפטליכע טוער...

מיר האָבען נאָר מאַנכעס אַנדערעס גע-וואוסט. אָבער דאָס, וואָס עס האָט אַ מאָ-צעטער ענטפּלעקט דער ווילדער וואַהל-קאַמף שטייגט אַלע ערוואַרטונג.

דאָס איז עטוואָס, וואָס איז נאָך ניט געווען, וואָס איז נאָך אין ערגיץ נישט

דערהערט געוואָרען...

דאָס איז אין גרויסע, אין מאָראַליש, אין שרעקליכע קאָמפּראָמיטאַציע!

און עס וואַלט זיך וועלען אַרויסשרייען אין אַ מעגאַפאָן, אַז די ר קול זאָל אַנ-שאַלען וויים און ברייט אינבער אַלע וואַהל-מיטינגען און איבער אַלע וואַהל-קלויזען און קלייזלעך.

יודען, ווארפט אוועק אייערע נידער-טרעכטיגע שטויס, מאַכט נישט ללעג ולקלס די גרויסע יודישע קהלה און מאַכט נים פון דעם גרויסען און ווילטי-גען קאַמף פאַר אייגענע רעכט אַ העס-ליכע אַבשטויסענדע קאַריקאַטור!

די פּלוטינסטע אינטערעסען פון לאָדזער יודענטום שטעהען אין קאַן. יעדער פון אונז איז פעראַנטוואָרטליך, אַז אין קומענדיגען שטאָטישען פּאַרלאַמענט זאָ-לען אַריין בכבודיגע, רייניגע אַנגעזעהענע יודישע פאָרשטעהער און וואָס אַ גרעסערער צאָהל.

דערצו איז נויטיג, אַז לאָדזער יודען זאָלען געהן פּילעטאַרלער צום וואַהל-קעסטעל.

דאָס, וואָס עס שפּילט זיך איצט אָפּ אויף די מיטינגען וואַהל-מיטינגען, איז אָבער נישט עלען צו פערשטאַרקען פון די פריינדע מאַסען פון די לאָדזער יודען דעם אינטערעס אין די שטאָט-ראַט וואַה-לען, נאָר, פערקעהרט, אָבצושטויסען די וועהלער, אָבצוטרעטען דעם אינטערעס און צו פערוואַנדלען די גאַנצע אַקציע אין אַ תגרא וטלגלא!

א. טימי.

בעזאָנדערן געוואָרען דורכ'ן יודישען "וואָרט שוואַרצלעבען פלאַץ".

נאָכדעם, ווי די אינטעליגענטען פון פלאַץ האָבען געקומען וועגען זייערע צייט-לען און אויפגאַבען — האָט זיך געלאָזט הערען אַ קריטיקירענדע שטים פון אַפּאָזיציע ראַטע. י. מ. ביאַלער האָט צווישען אַנ-דערן געזאָגט, אַז דער וואַרשאַווער פּאָליציי-פלאַץ איז אַ פּיקנעט, דער מיין איז אַזוי צווישען די כחות פון דער קומענדי-גער רעפּרעזענטאַנץ און נויטען לאָדזשער שטאָט-ראַט. דער וואַרשאַווער פּלאַץ איז אַ ווילדער קאָמפּטערנאַציע אויף די פּלוטינסטע אינטערעסען פון דער אַלר-געמיינער יודישער בעפעלקערונג און אין דער שטאָט; פערטרעטונגען די לעבענס-בעדערפעניש פון סוחרים'טום, די קליי-נערער און אַנדערע פּאָלקס-שיכטען דאַרפען רואינירטע כלל-טוער, פּערזאָנע-וואַרשלעכע אינטעראַנטערע־נעמע מענ-שען. אויך יא אַ וואַרשאַווער פּלאַץ האָט ער פערדארבט אָרגאַניזאַציעס אַלע יו-דישע אָרגאַניזאַציעס פון סוחרים, האַנד-ווערקער, קלייןהענדלער א. אַז. וו. און נים אַנ'איינציגען פּערזאָן פון פּעטרי-קאַווער 10, אַ יחיד פון צגיערזשער 10 און אַ יחיד פון צגיערזש גאַס 15. אויסגע-אין פלל נמשך בעפעלקערונג פון דער פּערוואַלטונג פון פּעטריקאַווער 10 צו שאַפען דעם וואַרשאַווער פּלאַץ.

דערנאָך האָט ה' איינזשטער אין זיין נאָ-מען ערקלערט, אַז דאָס פּראָטאָקאָל פון פּעטריקאַווער 10 האָט פּשלאַנען צוגעשטימט מיט'ן וואַרשאַווער פּלאַץ און אים אַרויסגעמעלדען אַלס אַ בעפּ-למענטונגען. דערויף — האָט ער געזאָגט — איז פאַר האָט אַ בעשטעטיגטער פּראָטאָקאָל.

דערויף האָט נאָך לאַנדוי יאנקעל נעמ' האַלטען אַ לענגערע רעדע, וועלכע ער האָט אויסגעלאָזט מיט אַ פּעראַנטוואָרט-ליכקייט צו די פּערזאַמלונג, ווי זאָלען שטימען פאַר דער ציוניסטישער ליסטע.

ביי די "אונפּאַרטייאישע".

דער וואַהל-קאָמיטעט פון די אונפּאַר-טייאישע רעליגיעזע יודען האָט געלאָזען איינגעאָרדענט אַ מיטינג און ענגלישען זאַל. עס האָבען גערעדט ב. רום, הרב פיינער א. אַ. ס'איז איינגענומען געוואָרען אַ'ענטשפּרעכענדע רעזאָלוציע.

30 יודען! 30 שטימט פאַר דער ליסטע פון ציוניס. טוואהל-קאָמיטעט

זיין ווערכער עס פיגורירען פאַרשטעהער פון אַלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

וואַהל-מיטינגען פון דעמאָ-קראַטישען בלאָק.

דער יודיש-דעמאָקראַטישער בלאָק האָט געלאַזען איינגעאָרדענט אייניגע מי-טינגען אין לאָקאַל פון פאָלקס-הויז, אויף וועלכע ס'זיינען אַרויסגעטרעטען מיט רעדעס אַדוו. ווייצמאַן, העַרשפינקעל א אַנדערע. צום סוף זיינען איינגענומען גע-וואָרען אַ גאַנצע רייהע רעזאָלוציעס.

דער סקאַנדאַל פּאַוולאָווסקי.

צוזאַמענגערופען די משפחה'דיגע, חולי-גאַנ'דיגע ליסטע "32", און וועמענס שפּיץ עס שטעהט דער טרויעריג-בע-ריהמטער דור פּאַוולאָווסקי, זאָגט דער גענאַנטער "גלאָס פּאָלסקי": "מיר האָ-בען געהאַלטען פאַר פּאַסענד דוקא איצט צו באַווייזען די וועהלער דעם אמת'ן פּרצוף פון צום חעם הער און זיך אַרויס-צוזאָגען און דעם פּאָמות לעבערליכען און צוגלייך טרויעריגען ענין. פעסטשטעלענ-דיג, אַז דער געוועזענער "פּרעזעס" (פון לאָקאַטאָרען-פעראיין), וואָס איז אין צו-זאַמענהאַנג מיט זיין טעטיגקייט צוגע-צויגען געוואָרען צו געריכטליכער פּער-אַנטוואָרטליכקייט, קען נישט פערדינען דעם צוטרוי פון די וועהלער, קען נישט און האָט קיין רעכט נישט צו קאַנדידי-רען אַלס ראַטמאַן.

די ווילטיגע אויפגאַבען פון דער שטאָט-רעפּרעזענטאַנץ פאָדערן, אַז בעים ראַדהויז זאָלען זיך געפינען מענשען מיט אונבע-פלעקטע לאַנדסמענען און מיט אַמאָ-לאָס ריינע הענד און נישט קיין "פּלי-טיקער", וואָס זיינען געשטעלט געוואָרען "מחוץ למחנה".

—0—

די וואַהל-מיטינגען פון ציוני. וואַהל-קאָמיטעט.

(:) דער ציוניסטישער וואַהל-קאָמי-טעט האָט אין משך פון נעכטינגען טאָג ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטע טעטיגקייט. אין פערשידענע טיילען פון שטאָט, ווי אויף שווייפּלערס מאַרק, אויף גייער'ס מאַרק, אין פּערמינלער-פּעראיין פּעט-ריקאַווער 64, צגיערזש גאַס 4, אין האַנד-ווערקער-פעראַנד און אין אַ גאַנצע רייהע אַנ-דערע פעראיינען זיינען איינגעאָרדענט געוואָרען אַ גאַנצע רייהע מיטינגען, וועל-כע זיינען מאַסענהאַפט בעזוכט געוואָרען.

מיט רעדעס זיינען אַרויסגעטרעטען: דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, משה העלמאַן, לאַנדוי יאנקעל, ראַטמאַן ביאַלער, טעט-פעלהאַף, מרגליות און אַנדערע. די רעדנער זיינען וואַרעם אויפגענומען גע-וואָרען פון די פערזאַמלטע און אומעט-טום זיינען איינגענומען געוואָרען רעזאָלו-ציעס צו שטימען פאַר דער ליסטע נו-מער 30.

אויף די אַרבייטער-וואַהל-מי-טינגען איז לעבעדיג.

(ג) אַ חוץ דער גרויסער צאָהל פּאָלי-טישע וואַהל-מיטינגען, זיינען געווען, זונ-טאָג, פאַרגעקומען אויך אַ רייהע יודישע אַרבייטער-מיטינגען פון "בונד" (און פּויהלעדאַמאָגיע") פון לינקע "פּועלי ציון" (און קונגא "פּאַראַ") און פון די רעכ-טע "פּועלי ציון" (און אונגעגעם לאָקאַל)

כּוּלם מעקלקט דערויף, וואָס די מיטינ-גען זיינען פאַרגעקומען און אַ וואַלבערדיגען טאָג, זיינען אַלע פערזאַמלונגס-לאָקאַלען געווען געפּאַקט. די רעדנער זיינען בע-גלייט געוואָרען מיט צווישענרופען, פאַר וועלכע אַנפּאַלען וּמרוּמה. ביי יעדען אויסרוף איז דער עולם פערשאַוונען גע-וואָרען מיט מאַכען וואַהל-ליטעראַטור.

מיט רעדעס זיינען אַרויסגעטרעטען רעד-נער פון לאָדז און פון וואַרשא; אַבאַגירט האָבען אַ טעמע פערטרעטער פון פּמעט אַלע ריכטונגען.

צו קיין צוזאַמענשטויסען איז אין ער-גיץ נים געקומען.

אהז מעסערים און אהז שטעקענס.

פון בונדישען וואַהל-קאָמיטעט בעקו-מען מיר מיטגעטיילט: די ידיעה וואָס איז געווען געדרוקט אין "לאָדזשער טאַגעבלאַט", אַז אויפ'ן וואַהל-מיטינג שבת פריה אין "פילהאַרמאָניע" האָט מען "אונגעהויבען צושרייען מיט מע-סערס און שטעקענס" שטימט נים מיט דער ווירקליכקייט. דער מיטינג איז דורך פולשטענדיג רוהיג.

דער מיטינג אין סוחרים-פעראיין.

(ג) אַ גרויסער עולם האָט צוגעצויגען דער רעכעמיגער וואַהל-מיטינג, וואָס איז

צענטראַל-פערזאַמלונגען פון רעזערוויסטען וואָס געהערען צום לאָדזער פ. ק. א. 2.

די מיליטעריש-פּאָליציי-אַמטליכע ביוראָ פון מאַגיסטראַט מאַכט מיט, אַז עס וועלען פאָרקומען קאָנטראָל-פערזאַמלונגען פאַר רעזערוויסטען (קאַטעגאָריע A, C און C1) פון די יאָהרען 1901, 1899 און 1887 און פון די יאָהרגענג 1890 ביז 1898, וועלכע האָבען אין יאָהר 1925 און 1926 זיך געדאַרפט צושטעלען צו די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען, נאָר וועלכע האָבען עס נישט געטאָן צוליב פערשיי-דענע סבות.

די קאָנטראָל - פערזאַמלונגען וועלען פאָרקומען לויט פאָלגענדען פּלאַן:

יאָהרגאַנג 1887, קאָמיסיע נומער 1 (לעשנאָ 7-9) אין די קאַזאַרמען פון 28 פּולק.

קאָמיסאַריאַט 1 פון A ביז L — 15 אָקטאָבער; פון M ביז Z — 17 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 4 פון A ביז L — 18 אָקטאָבער; פון M ביז Z — 19 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 6 און 12 אַלע בוכ-שטאַבען דעם 20 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 7 פון A ביז J — 22 אָקטאָבער; K ביז P — 22 אָקטאָבער; R ביז Z — 24 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 10 פון A ביז L — 25 אָקטאָבער; M ביז Z — 26 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 13 A ביז L 27 אָק-טאָבער M ביז Z — 28.

קאָמיסאַריאַט 14 פון A ביז L — 29 אָקטאָבער; M ביז Z — 31 אָקטאָבער.

קאָמיסיע 2 אין לאָקאַל אויך קאָנ-סטאַנטינער 31 אַ אין די קאַזאַרמען פון 4 פּאַניטאַר-אַפּטיילונג:

יאָהרגאַנג 1893 — 25 נאָוועמבער;

" 1891 — 24 "

" 1892 — 23 "

" 1893 — 22 "

1894 די קאָמיסאַריאַטען 1, 6 און 7 דעם 19 נאָוועמבער, 6, 10, 12, 13 און 14 — דעם 18 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1895, 1896 און 1897 — דעם 25 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1898: קאָמיסאַריאַטען 1, 4 און 7 — דעם 19 נאָוועמבער 6, 10, 12, 13 און 14 — דעם 18 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1899 קאָמיסאַריאַט 1 פון A ביז F 15 אָקטאָבער; G ביז K — 17 אָקטאָבער, L ביז P — 18 אָקטאָבער, R ביז Z דעם 19 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 4: A ביז F — 20 אָקט. G ביז K — 21 אָקטאָבער, L ביז P 22 אָקט., R ביז Z — 24 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 6 — 25 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 7: A ביז D 26 אָק-טאָבער, E ביז Ch — 27 אָקטאָבער, J ביז K — 28 אָקטאָבער, L ביז N 29 אָקטאָבער, O ביז S 31 אָקטאָבער, T ביז Z — 2 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 10: A ביז J — 3 נאָ-וועמבער, K ביז P — 4 נאָוועמבער, R ביז Z — 5 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 12 — 7 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 13: A ביז E — 8. נאָוועמבער; G ביז K — 9. נאָוועמבער; L ביז P — 10. נאָוועמבער; R ביז Z — 11. נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 14: A ביז F — 12. נאָוועמבער; G ביז K — 14. נאָוועמ-בער; L ביז P — 15. נאָוועמבער; R ביז Z — 16. נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1901 קאָמיסיע נומער 1 לעשנאָ 79 אין לאָקאַל פון די קאַזאַרמען פון 28. פּולק.

קאָמיסאַריאַט 1: פון A ביז J. 2. נאָוועמבער; K ביז P — 3. נאָוועמבער; R ביז Z — 4. נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 4: A ביז J — 5. נאָ-וועמבער; K ביז P — 7. נאָוועמבער; R ביז Z — 8. נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַטען 6 און 12: — 9. נאָ-וועמבער;

קאָמיסאַריאַט 7: A ביז F — 10. נאָוועמבער; G ביז K — 11. נאָוועמ-בער; L ביז P — 12. נאָוועמבער. R ביז Z — 14. נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 10: A ביז L — 15. נאָוועמבער. M ביז Z — 16. נאָוועמבער

קאָמיסאַריאַט 13: A ביז J — 17. נאָוועמבער; K ביז P — 18. נאָוועמ-בער K ביז Z 19. נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 14: A ביז J — 21. נאָוועמבער K ביז P — 22. נאָוועמבער K ביז Z — 23. נאָוועמבער.

אין פ. ק. א. לאָדז I. קאָמיסיע נו-מער 1 לעשנאָ 7-9 קאַזאַרמען פון 28. פּולק.

יאָהרגאַנג 1887 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַ-טען 2, 3, 5, 8, 9 און 11 — 15. אָק-טאָבער A B C און D — 17 אָקטאָ-בער; F G — 18. אָקטאָבער; G H — 19. אָקטאָבער J I — 20. אָק-טאָבער Ka ביז Ku — 21. אָקטאָבער; Ko ביז Kz 22. אָקטאָבער L Ł — 24 אָקטאָבער; M N — 25. אָקטאָבער; O P — 26. אָקטאָבער; T R — 27. אָק-טאָבער; Sa ביז Sy — 28. אָקטאָבער Sz — 29. אָקטאָבער; Z W U — 31. אָקטאָבער.

קאָמיסיע נומער 2, קאָנסטאַנטינער 62

אין די קאַזאַרמען פון 31. פּולק.

1890 — 25 נאָוועמבער.

1891 — 24 "

1892 — 23 "

1893 — 22 "

1894 — A ביז Ł — 19. נאָוועמבער, M ביז Z — 21 נאָוועמבער;

1895, 1896 און 1897 — 25. נאָוועמ-בער;

1898 A ביז Ł — 17 נאָוועמבער, M ביז Z — 18 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1899. קאָמיסאַריאַטען 2, 3, 5, 8, 9 און 11 A און G — 15) אָקטאָבער, Ba ביז Bn — 17 אָקטאָ-בער; Bo ביז Bz — 18. אָקטאָבער; D, E 19. אָקטאָבער; C — 20. אָק-טאָבער; Ga ביז Gn — 21. אָקטאָבער; Go ביז Gz — 22. אָקטאָבער; H, [illegible] — 24 אָקטאָבער; I, J — 25. אָק-טאָבער; Ka ביז Ki — 26. אָקטאָבער; Kl ביז Kp — 27. אָקטאָבער; Kr ביז Kz — 28. אָקטאָבער; L, Ł — 29. אָקטאָבער; Ma ביז Mh — 31. אָקטאָבער; Mi ביז Mz — 2 נאָוועמ-בער; N, O — 3. נאָוועמבער; Pa ביז Pn — 4. נאָוועמבער; Po ביז Pz — 5. נאָוועמבער; Ra ביז Rn — 7. נאָוועמבער; Ro ביז Rz — 8. נאָ-וועמבער; Sa ביז So — 9. נאָוועמ-בער; Sp ביז Sy — 10. נאָוועמבער; Sz — 11. נאָוועמבער; T, U — 12. נאָוועמבער; Wa ביז Wh — 14. נאָ-וועמבער; Wi ביז Wz 15 — נאָוועמ-בער; Z — 16. נאָוועמבער.

קאָמיסיע נומער 1. לעשנאָ 7-9 אין קאַזאַרמען פון 28. פּולק.

יאָהרגאַנג 1901 פון A, C און E — [illegible] נאָוועמבער; B — 3. נאָוועמבער; D און F — 4. נאָוועמבער; G — 5. נאָ-וועמבער; H און Ch — 7. נאָוועמבער; I, J — 8. נאָוועמבער; Ka ביז Ki — [illegible] נאָוועמבער; Ki ביז Kp — 10. נאָ-וועמבער; Kr ביז Kz — 11. נאָוועמ-בער; L און Ł — 12. נאָוועמבער; N און O — 14. נאָוועמבער — [illegible] נאָוועמבער; P — 16. נאָוועמבער; Sa ביז So — 17. נאָוועמבער — R [illegible] נאָוועמבער; Sp ביז Sy דעם 19. [illegible] נאָוועמבער; Sz 21. נאָוועמבער; T, U, און Z — 22. נאָוועמבער; W — 23. נאָוועמבער.

פון חוב צו שטעלען זיך אויף די קאָנ-טראָל-פערזאַמלונגען זיינען אָנטליה בע-פרייט:

א) רעזערוויסטען צום כּהן, מעגנאַטאָ-רען, מיניסטאָרן און ווינצע-מיניסטאָרען;

ב) גייסטליכע און קאָנדידאַטען אויף גייסטליכע;

ג) שטרענגאָוויצעס, וועלכע האָבען הײַ-יאָהר אָבגעדינט די מיליטער-דינסט אָדער אויף איבונגען.

ד) שטרענגאָוויצעס, וועלכע האָבען זיך הײַ-יאָהר געמאָלדען צו מיליטער-דינסט אָדער צו איבונגען, נאָר צוליב קראַנקהייט אָדער פרייע צייגשטעלט ווערען צו אַ רעזערוויסט-קאָמיסיע זיינען זיי בע-פרייט געוואָרען;

ה) די וואָס געפינען זיך אין אויסלאַנד אָדער געפינען זיך אין אויסבעסערונגס-הײַזער;

ו) שטרענגאָוויצעס פון רעזערוו וועלכע פון לאַנדשטורם, וועלכע זיינען אַרויסגע-פאָהרען פון אויסלאַנד אויפ'ן כמך פון די פערפליכטענדע פאַרשריפטען.

צו די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען דאַרף מען זיך צושטעלען אינ'ם אָרט אין טער-מין, וואָס זיינען אָנגעגעבען אין די בע-קאַנטמאַכונגען פּינקטליך 9 אַ זייגער אין דער פריה מיט'ן מיליטער-ביכעל, מאָבי-ליזאַציע-קאַרטע און צנר. מיליטערישע דאָקומענטען: רעזערווינטען, וואָס וועלען זיך נישט צושטעלען אין דער צייט אויף די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען, וועלען האָרט ווערן געשטראָפט פּינקטליך די מיליטערישע שטראָף-פאַרשריפטען.

די, וואָס וועלען כשרויפען צו די קאָנ-טראָל-פערזאַמלונגען קענען נישט האָבען קיין טענות צו דער טליה-קאַסע פאַר נישט אַרבייטען, אָדער פאַר פערלירען אַ מאָל פון אַרבייטס-לוין בעת'ן צושטעלען זיך צו די פערזאַמלונגען.

—0—

ווען שטומע קומען צום וואָרט!..

איינדריקען פון אַ מערקווירדיגען וואַהל-מיטינג פון טויב-שטומע.

געלעטען איז אויף פּאָמאָרסקאַ 20 איינגעאָרדענט געוואָרען אַ וואַהל-מיטינג פון טויב-שטומע.

דער מיטינג איז געווען דער איניציאַ-טיווע-בעסטער פון דער איניציאַטיווע וואַהל קאָמפּאַניע.

דעם פּרעזידיום-טיש פערנעמען ה' ישראל ליכטענשטיין (וועלכער איז, ווי בעקאַנט, אַ לעהרער אין דער טויב-שטו-מע-שולע), ביי די זייטען, אַלס אַסעסאָ-רען, דרייס שטומע, צוויי יונגערע און איי-נער אַ'עלטערער.

צווישען די פערזאַמעלטע זעהט מען איינע בחורים, עלעגאַנט-געקליידעטע מיידלעך, עלטערע פרויען אין שייטלען, יודען מיט גרויסע בערד. אַלעמענס אויגען זיינען געווענדעט צום פּרעזידיום-טיש.

די אַרדנער (אויך שטומע), מאַכען די פערזאַמעלטע אויפמערקזאַם, זיך צו פערהאַלטען רוהיג.

דער פּאָרזיצענדער גיבט דאָס ערשטע "וואָרט", מאַכט מיט די ליפּען, דרעהט מיט דער צונג, וושעסטיקולירט מיט די הענד. פון צייט צו צייט, ווערט טויב-שטומען פּערזאָן און לאָדז, און

דער "רעדנער" איבערשרייען מיט פרהאָה...

און מיטען דער "רעדע" שטעלט זיך אויף אַ "צוהערער", ער האָט נישט פער-שטאַנען אַ "אויסדרוק" (מסתמא אַ "פרעמד-וואָרט" אַזעלכעס...) אַ מאָל פון די פערזאַמעלטע פערטיידיגען און ער בעפרידיגט זיך.

בעת דעם "רעפעראַט" קאָנען די פער-זאַמעלטע דעם פּרעלעגענט אונגעשטערטען אויף די ליפּען-בעוועגונג. פערפאַלען אויפמערקזאַם יעדען זיפצען, אַרבייטען נאָך מיט די ליפּען, די פויסטען שאַקלען צו מיט די קעפּ: זיי זיינען מסכים מיט די אויספיהרונגען פון רעדנער.

דערווייל ענטוויקעלט זיך אַ לעבעדיגע שאַפטליכע "דיסקוסיע". מ'פערשרייבט זיך צום "וואָרט", לויט אַלע פּאַרלאַמענ-טאַרישע כללים, יעדענפאַלס נים ערגער, ווי ביי די רעדעוודיגע...

אויף דער טריבונע געהט אַרויף אַ טויב-שטומער. ווי ער בעוועגט זיך, ברעכט אויס אַ שטורם פון אַפּלאָדיסמענ-טען, דאָס איז דער אָרגאַניזאַטאָר פון די טויב-שטומען פּעראיין און לאָדז. און

איז דער הויפּט-"אַגיטאַטאָר" און "מאַ-כען-רעדנער".

ער נעמט וואַרפען מיט די הענד אַרויף און אַראָפּ, מאַכען מיט די פּוס, אַרבייט מיט די פינגער, ס'אַרבייטען ביי אים אַלע רמ"ח אברים, פון צייט צו צייט הערט מען אויך פון אים אַבגעהאַקטע ווערטער, ווי: "מרע, מע-קע", "יס-טע-ע-ע-נס" און אַנדערע פאַר רעדנערים גאַנץ פערשטענדליכע אַבגעהאַקטע ווער-טער.

די שטומע "הערען" זיך צו צו זיינע לאַנגע. ווען ער גיט אַ טופּ מיט'ן פוס, ווערט אַ קוויטשערייע, מ'הויבט זיך הענגה און ווינקען צו פּויער פינגער...

נאָך די רעפּאַטען "לייענט" דער פּאָרזיצענדער אַ רעזאָלוציע. די פער-זאַמעלטע שטעמפּען נאָך יעדעס וואָרט, און ווידער בעוועגט זיך און דער לופט צו 4 פינגער...

נאָך דער "פּאַגעשטימטער" רעזאָלו-ציע, צעטיילט מען וואַהל-ליטעראַטור, מ'ליינט, מ'"רעסקוסירט", מ'הערט זיך יעלות, מ'זעהט נאָך הענגה, הענגה און הענגה.

דאָס זיינען געווען די איינציגע ווער-טער, וועלכע האָבען דאַבעלט "שטום" רעכט...

(—ושאַן—)

קיעוו.

(ענדע פון זייט 3).

פון איהר אַרבייט. אַ סך פון זיי האָט מען שוין אויסגעפינען אין בעסאַראַביע, אַבער עס זענען נאָך געבליבען פערהאַלטען.

אין קיעוו איז אוקראַאיניש און יודיש קליינבירגערליכע מיטעל רוסיש. אויב איהר מיילט, האָבען זיי נאָך אַ פאַרצייט איבער רוסיש. ווארום אוקראַאיניש איז די מלוכה־שפּראַך פון דער רעפּובליק, און יודיש האָט די פּריוויליגיע פון אַ שפּראַך פון אַ נאַציאָנאַלער מינדערהייט, וואָס דאַרף רעספּעקטירט ווערען. אָבער רוסיש — איז עפּעס נישט אַהער און נישט אַהין. קיין נאַציאָנאַלע מינדערהייטס־שפּראַך קאָן זי נישט געהאַלטען ווערען, ווייל זי איז דאָך די הויפּט־שפּראַך פון רוסלאַנד. און קיין מלוכה־שפּראַך קאָן זי נישט זיין, ווייל אוקראַאינע איז אַ זעלבסטשטענדיגע רעפּובליק. ערשט די לעצטע צייט האָט זיך די אוקראַאינישע רעפּובליק מרחם געווען אויף דער רוסישער שפּראַך און געשטאַטעט איהר גלייכבערעכטיגונג אין די אוקראַאינישע שולען.

אויב איהר דאַרפט עפּעס קויפען אין קיעוו, זאָלט איהר נישט קומען אַהין מאָנטאָג.

מאָנטאָג איז דאָרט רוה־טאָג און אַלע געשעפטען. פאַרוואָס דווקא מאָנטאָג, און נישט שבת, אָדער זונטאָג? איז דאָס שכל אַ פשוט'ער.

שבת קאָן נישט זיין קיין אַלגעמיינער רוה־טאָג, ווייל וועלכער גוי וועט עס האַלטען שבת?

און זונטאָג קאָן מען נישט מאַכען פאַר קיין רוה־טאָג אין די געשעפטען, ווייל זונטאָג רוהען די פאַבריקען, און די אַרבייטער האָבען דעמאָלט צייט אַיינצוקויפען און אויסצוקויפען פאַר זיך אַלץ, וואָס זיי דאַרפען. אַרבייטען אַלע געשעפטען זונטאָג, און זיי רוהען מאָנטאָג.

איך בין געקומען צו פאָהרען מאָנטאָג פריה אין קיעוו און האָב געדאַרפט איינ־קויפען פערשיעדענע קלייניגקייטען, בין איך אומגעגאַנגען איבער אַלע גאַסען און געקוקט צערייק מיט לוידיגע הענד. אַלץ, וואָס איך האָב געקאָנט קויפען מאָנטאָג אין קיעוו, איז אַ שטיקעל זייף אין אַ באַהן־פּילעט.

ביאַליסטאָקער ראַבינאַט בעקלאַגט זיך אויף לאָדזער יודישע סוחרים

וואָס ברענגען צו חילול־שבת.

(ג) דער ביאַליסטאָקער ראַבינאַט האָט אין אַ בריף צום ראַבינאַט אין לאָדז זיך בעקלאַגט דערויף, אַז אַ גרויסע צאָהל חסידישע סוחרים פון לאָדז, וועל־כע קויפען ביאַליסטאָקער סחורות, קו־מען קיין ביאַליסטאָק דערגעראַלמעסיג עקספּעדירען די סחורות פרייטאָג פאַר־נאַכט און אויך שבת. די ביאַליסטאָקער יודישע עקספּעדיציע־הייזער זענען דע־ריבער מחלל־שבת בפרהסיא. דעריבער בעט דער ביאַליסטאָקער ראַבינאַט דעם היגען ראַבינאַט, אַז ער זאָל ווירקען אויף די חסידישע פירמעס, וואָס האַנד־לען מיט ביאַליסטאָק אַבצוהיטען זיך.

דער ביאַליסטאָקער ראַבי נאָט האָט אַהערגעשיקט די נעמען פון 15 לאָדזער חסידישע פירמעס. דער לאָדזער ראַבי־נאָט האָט צו די דערמאָנטע פירמעס שוין אַרויסגעשיקט ספּעציעלע שרייבען וואָרנונגען פאַר'ן חטא און עונש פאַר'ן חילול שבת.

דער היגער ראַבינאַט האָט אויך אָ־פּגעשריבען בריף צום טאַרנאָפּאָלער רב באַבאַד און צום ריישער רב שטיינ־בערג, אַז זיי זאָלען פּועל'ען ביי די דאָרטיגע יודישע סוחרים, וועלכע האַנד־לען מיט לאָדז, דאָס זיי זאָלען נישט ברענגען די לאָדזער יודישע עקספּעדי־טערען צו חילול־שבת.

שומער־שטרייק ליקווידירט.

(§) נאָך אַ לאַנגדויערענדען שטרייק האָבען די שומער־מייסטער מסכים געווען, וואָס זיי געבען די אַרבייטער אַ הוספה פון 10 פּראָצ. די אַרבייטער זענען אויף די באַדינגונגען איינגעגאַנגען און דער שטרייק ווערט ליקווידירט.

אונרוהען פון אַרבייטסלאָזע אין תל־אביב.

לאָנדאָן, 1 אָקטאָבער (יט"אַ) די לאָנדאָנער צייטונגען מיטיילען, אַז דעם 26 סעפּט. זענען פאָרגעקומען אין תל־אביב ערנסטע אונרוהען. ס'האָבען זיך פערזאַמעלט אַ גרויסע צאָהל אַר־בייטסלאָזע, (וועלכע האָבען געפאָדערט פון דער שטאָטפערוואַלטונג, מ'זאָל זיי אויסצאָהלען אונטערשטיצונגען.

הויל די שטאָט־פערוואַלטונג האָט נישט געקאָנט ענטשפּרעכען זייערע פאָדערונ־גען, ווייל ס'איז נישט געווען קיין געלד, האָבען די אויפגערעגטע אַרבייטער זיך אַריינגעריסען אין מאַגיסטראַט און דעמאָלירט דעם לאָקאַל. ערשט די פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג און אַרעסטירט אייניגע אַרבייטער. בעת די צוזאַמענשטויסען זענען פיל אַרבייטער פערוואונדעט געוואָרען.

אַנטיסעמיטישער צוזאַמענפאַהר

פון ליטווישע סטודענטען.

קאָוונאָ (יט"אַ) דאָ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאַהר, פון די ליטווישע סטודענטען אין אויסלאַנד, וועלכע האָבען געמאַכט אַ גרויסע אַנטיסעמיטישע דעמאָנסטראַציע. די רעדנער האָבען אַרויסגעבראַכט טענות מיט פערשיעדענע [illegible], אַז די יודישע סטודענטען פון ליטא, וואָס שטודירען אין אויסלאַנד, [illegible] די יודען זענען זיך אַלס ליטווישע בירגער, פאַרנעמען פּלאַצען און גרויס־פּערשטען. די ליטווישע שטודענטען האָבען פּראָטעסט געמאַכט און אַ נאַציאָנאַלע שוויצערייט אויפגעשטעלט, דאָס די יודישע שטודענטען אין נרוי[illegible] פון ליטווישע סטודענטען, אויס אַלע אויסלאַנד. גם איז פּראָבירט צו בעמערקען, דאָס אַ גרויסער טייל ליטווישע סטודענטען שטודירט אין אויסלאַנד אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה, בעת די יודישע סטו־דענטען בעקומען נישט קיין סטיפּענדיעס.

אונזערע אַלע ג' שפּילער, סובלאַקאַטאָרן און סימפּאַטיקער

ווינשען מיר אַ גמר חתימה טובה

ע. ליכטענשטיין און קאָמפּ.

ווי אַזוי פערבעסערט מען זיך די לאַגע?

ווי אַזוי מאַכט מען לייכטער זיך און דער גאַנצער פאַמיליע?

אונזער קאָלעקטור, וועלכע האָט אין דער טערמין פון 5 יאָהר שוין די קאָלעקטור ע. ליכטענשטיין, שטודירט דעם לאָטעריי־געביעט אויפ'ן מערב און שפּיל אין צפון־אַמעריקא, האָט איבער געשטערכט, שטרעבט איצט און וועט ווייטער אַלץ מאַכען צו לאָזען די גאַנצע געזעלשאַפט פון דער פּוילישער רעפּובליק. אַז זי זאָל געפינען דעם גליק, אַן אַ מערב־אייראָפּעאישע מלוכות וועלכע פערדינען 750,000 לאָסען. דאָס געשעהט צוליב דער איינפאַכער פּלאַן וועל אין אויסלאַנד קויפט אַ לאָס יעדער איין יעדע, דער אינדוסטריעלער אין דער פאַבריקאַנט, דער מייסטער און דער אַרבייטער. דער מאַנגעט אין דער פּוילישער, רייך און אָרים, לאַנדלייט, סוחר, וואַקער, מיט אַיין וואָרט יעדער איין אונזער שיין פון שטאַנד, נעשלעכט און נאַציאָנאַליטעט. עס פּראָגט זיך, צי מיר, בי אונזער ענערגיע, אַרבייטסלוסט פערשטעהן צו לעבען, צי דאַרפען מיר נישט האָבען אין אונזער הויפּטשטאָט די פּאַזיציע „לאָטעריי" און בעזונדערע לאָסען 5 אַ מיליאָן לאָס? צי דאַרפען מיר נישט דערלאַנגען דעם מעגליכען צו איינציגע 130,000 לאָסען פון דער 16־טער מלוכה־לאָטעריע נישט די קימעס, וועלכע איז בלויז יעדען איינציגען מעטעריעלע לאַגע צו בעסערן, יעדען צופרידענהייט, דאָס וויכטיגסטע צו דערגרייכען צו גליקסעליגקייט?

די געשיכטע און די ענטוויקלונג פון דער פּוילישער מלוכה־לאָטעריע בעווייזען בעשיינפערליך אַז אויף דער לאָטעריע דאַרף איצט שפּילען יעדער. יעדער דאַרף איינשאַפען. כדי זיך אַליין צו געבען די מעגליכקייט צו שפּילען אויף דער לאָטעריע—ווייל נאָר דאָס שפּילען קען איהם רייך מאַכען.

די פּרייזען פון די לאָסען צו דער 1. קלאַס פון דער 16־טער מלוכה־לאָטעריע זענען זעהר מיניטעלע

1/1 לאָס 40 זל.	1/2 לאָס 20 זל.	1/4 לאָס 10 זל.

און געווינען קען מען קאָלאָסאַלע סומעס, ווייל

הויפּט־געווינס 650.000 זל. — יעדער 2־טער נומער געווינט! — די אַלגעמיינע געווינס־סומע איז 19.904.000 זל.

אונזער קאָלעקטור האָט שוין געליקליך געמאַכט טויזענדער משפּחות!!! אונזערע לאָסען זענען מאַכען די גליק־אַנגעגענע, צו וועלכע יעדער און יעדע שטרעבט.

דעריבער ענטשפּערען מיר אַלע, אַז איהר וואָלט קומען אין אונזער צענטראַלע עדער אין איינער פון אונזערע אָבטיילונגען און איהר וואָלט קויפען פון אונזערע אייגענע לאָס, פּראַקטישער קענען איינער לאָסען בעשטעלען ביי אונז אין שרייבען Marszalkowska 146 שריפטליך מיטטיילענדיג אונזער ווענען דער איינצאָהלונג־מאַכער מוזט אויף אונזער קאָנטע אין פ. ק. א. פאַר וואַרשאַ 9374, פאַר לאָדז 64.209 אונזער קאָלעקטור עקזיסטירט פון יאָהר 1835.

Centrala kolektury: Kaucjonowany i Konc. przez Min. Skarbu Kantor Wymiany i Loterji

E. LICHTENSTEIN i S-ka

Warszawa, Marszałkowska 146, obok Kurjera Porannego.

ODDZIAŁY MIEJSKIE:

1) Bielańska 2 vis-a-vis Banku Polskiego
2) Krak Przedm. 87 vis-a-vis Pomnika Mickiewicza
3) Królewska 39 vis-a-vis Ogrod. Saskiego
4) Królewska 43 vis-a-vis Giełdy Pieniężn.
5) Nalewki 42 przy przystanku tramw.

ODDZIAŁY ZAMIEJSKIE:

6) Łódź, Piotrkowska 72, Gm. Grand Hotelu.
7) Wilno: Wielka 44, I-a Wileńska Hurtow. Tytuniowa
8) Płock: M. Sz. Neuman, ul. Sienkiewicza 83
9) Kalisz: S. Kapłan, Złota 14
10) Rozwadów: w sklepie p. A. Tochtermana
11) Ciechanów: w sklepie p. A. Białostockiego
12) Mława: H. Szpiro, ul. Ogrodowa 2.
13) Kosów Poleski: L. Czernichow, Kościelna 59
14) Lizbark na Pomorzu: H. Borenstein, Nowy Rynek

לעצט אויפמערקזאַם!

נאָך אַ פולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפעהל איך די ג' קונדשאַפט פון אינגענער אויסאַרבייטונג אין

א גרויסע אויסוואַהל

געבעטע שטיהל

געדעקט מיט לעדער, גאַבעליז, מאַראָקאַ, זייד, ווי אויך גאַבעליז און זייד.

קאַזעטקעס, מאַטראַצען

פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלער (צוואַלפע) גאַנדאַלקעס אָטאָמאַנס אַלעס לויט פּאַריזער מאָדעלען פון עכט טרוקען האָלץ. ——— לאַנגטערמיניגע גאַראַנטיע. צונעמליכע פּרייזען און בעקוועמע בעדינגונגען.

בעסער איהר קויפט, בעט איך אונבעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אַכטונג

י. אַ. וואַיטשעכאָווסקי

10 נאַוואָמיעסקאַ 10

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY

F. MOTYL Majster cechowy

Łódź, Zawadzka 19, Tel. 55-42

Firma egz. od r. 1895:

אויספערטיגונג פון זעמטליכע שלאָסער און מעכאַנישע אויסאַר־בעטונג, זאַכי טרעסען און טערמיר־אַטוען, צענטריפוגען און פערבער • קעסעל. ווי אויך זעמטליכע מאַשין • רעפּעראַטורען.

ספּעציאַליטעט:

אויטאָגענישע שווייסונג אויך שניידונג פאַר אַלע מעטאַלען מיט גאַראַנטיע

וואַהל־קאָמיטעט פון

לאָדזער יודישע איינוואוינער

(נעהע־צענטעלניאַנע 10).

היינט מאָנטאָג, 8 אָוונד קומט פאָר אין ענגלישען זאַל אלעע 1־טער מאי 2

א וואַהל־מיטינג

וי ס'וועלען האַלטען רעדעס אונזערע קאַנדידאַטען:

1) ישראל משה שלאָמאָוויטש
2) זעליג קליין
3) יוסף מענדיל שווערגאָלד א. אנד.

לאָדזער יודישער איינוואוינער, — קומט מאַסענווייז!

שטימט פאַר די ליסטע 23

צו די פעראייניגטע יודישע איינוואוינער פון

גיילער'ס ראיאן!

קומט היינט מאָנטאָג, 8 אָוונד צו אונזער מאַסען־מיטינג אין ענגלישען זאַל (אַלעע 1־טער מאי 2.

זעליג קליין.

לעטשניצע

17 זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.

אַלערליי קראַנקהייטען ווערען עמפּפאַנגען דורך ספּעציאַליסטען־דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, מאָגען־שטעלען, קינסטליכע בערגזאָג־ן־בעשטראַלונגען, אימפּונג און נעגען שקאַרלאַטינע.

Tkalnia zarobkowa

120 kr. od 42 = 72 cali gł. i kol. wszelkie maszyny pomocnicze przyjmię robotę na Lohn,

Wiadomość Cegielniana 58, m. 15.

אַ פּאַרטפּעל

מיט 95 זל. אין אַ לאָס I קל. 16 מלוכה־לאָטעריע 257. № 90 און 3 וועקסלען איז פערלוירען געוואָרען. דער ערליכער געפינער וועט געבעט־טען צוריקצוגעבען געגען בעלוינונג צו שוואַרץ, אנדראַוואַ 12. 4846

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די פלעגנאַמענטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די פלעטפּטע היטע איבער־אַרבייט איך אויף געוועליך נייע. נאַדרעסט די אַדרעס: 28 זאַוואַדזקאַ 28

נאָר פאַר 2.50 זל.

אין הויף, 2־טען אַריינגאַנג, לינקס פּאַרטער. מאַכט איך שיפאָן־וועלור־סאַ־מעט־ און פילץ־היטע אין אַלע סאָרטען און פאַרבען אין פיינסטער אויספיהרונג. דער פּרייז איז נאָר פאַר 7 זל. אויך אַ קורצער צייט.

„TOBA"

פון מזרח־פּרעסע־סינדיקאַט

קאָמיסיאָנער די ארבעטער, רעיליגע בעהאַנדלונג גע־זיכערט. אויפגעבען אונטער "Wołyn № 1" אין עקספּעד. דיעז. צייטונג ביז 9 ד.ם. ערבעטען.

Dr Feliks Bornstein

Cegielniana 4

טעלעפאָן 34-90.

ספּעציאַליטעט: עקזעמע און פּרויען־קראַנק נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa

Cegielniana 4

טעלעפאָן 34-90.

ספּעציאַליטעט: עקזעמע און פּרויען־קראַנק נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od wtorku d. 27. września i dni następnych

DLA DOROSŁYCH

Dramat w 2 Serjach w 12 aktach (całość)

Koło Udręki

(LA ROUE)

W roli głównej SERERIN MARS

Następny program:

Wielka parada (parada śmierci)

DLA MŁODZIEŻY:

WILNO i Koronacja Cudownego obrazu M. B. Ostrobramskiej

Film krajoznawczy i religijny w 8 częściach

Nad program?

Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—50, III—30 gr. dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

די מאָדערנהאַפּטע שולע פאַר יודען, אינטעליגענץ פון נאָוואָמיעסקאַ־געגענד

Dla dzieci żyd. inteligencji północnej dzielnicy miasta.

7-kl. SZKOŁA Kacenelson-Nachumow ul. nad Łódką Nr. 6 przy Nowomiejskiej	שילער און שילערינס פון 6—14 יאָהר ווערען אַנגענומען אין די שולע־קלאַסען 50% ביליגער אין די נאָכמיטאָג־שולע פאַר אונבעמיטעלטע. פּויליש אין די אונטערריכטס־שפּראַך פון אַלע לימודים העברעאיש און אַלע לימודי־קודש העב גלערנט גרינדליך	7־קלאַסיגע שולע — פון — קאַצענעלסאָן־נאַחומאָוו נאָר לודקאַ 6 ניעבן ביי נאָוואָמיעסקאַ

אונטער דער פערזענליכער אויפזיכט פון ר' בנימין יעקב קאַצענעלזאָן כעד הנהלה און השגחה פון

ווערט געעפנעט ספּעציעל פאַר קנאַבען פון בעסערע קרייזען פון (4—14 יאָהר)

א רעליגיעזער חדר (נאָכמיטאָג פון 4—7)

מיט דעם חדר־פּראָגראַם פון אַלע לימודי־קודש חומש, רש"י, תנ"ך, פּסוק, גמרא.

ד' אלול — 1927 1|9

אין דער ערשטער צייט פון די לעקציעס. אַלע שילער און שילערינס מוזען קומען אין שולע. איינשרייבונג: פון 11—2 און פון 4—7. מיטברענגען אַ מעטריקע און אַ פּאָקען־שיין פון קינד.

Freblówka nowoczesna ▼ מאָדערנע פרעבעלשולע

פאַר קינדער פון 3—6 יאָהר

פּויליש אונטערריכטס־שפּראַך אין דער I גרופּע, העברעאיש אין דער II גרופּע. מוזיק, ריטמישע גימנאַסטיק, ריטמישע טענץ, האַנדאַרבעט, גוטע אויפזיכט, ענטוויקלונג און בעטען ערזיהונג. 50% ביליגער איז די געב. פּרעבעלשולע פון 2—6 פאַר אונבעמיטעלטע אדער שוואַכע קינדער.

8־טונג!

דאָס

לאָדזער טאַגעבלאַט

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה אין אַלע באַהן־קיאָסקען פון

„רוך"

(„Ruch")

פאַר 12 זל.

לערנט איהר אויס

טאַנצען

פאַר אָנפאַנגער הייבט זיך אָן דער קורס דעם 3־טען פון יעדען חודש. איינשרייבונגען אין דער טאַנץ־שולע פאַלודניאַוואַ 10.

מיט אַכטונג ד. פרידוואַלד.

תקעו בחדש שופר

בכסה ליום חגינו

כי חוק לישראל הוא משפט

און טאַקע וועט דיך דיין חבר אָפּגעבען, זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ פּיעטריקע, 17, דורכגאַנג (זאַכאָדניאַ 52 ווערט לויט'ן אוסטאַט בעטייענהאַפטע ערלע־דיגט אַלערליי ביטעס, קלאַוווילעס זאַ־בעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, קאַסאַציעס, אַר־וואַלאַניעס, רעקורסען,—וועגען סאַני־צעפּיעס, פּעסער אין קאַמיסאַר.—זשאַנדאַר־מעס אין אַלע פּאָליציי־בעצירקען, שות־פות־אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַ־וויזנעס, פאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. שנעל, רעעל און ביליג!

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ רעכטסקאָנסולענט

פּיעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52.

אַבאָנאַמענטס־פּרייז: פאַר אַ חודש אין פּוילען 5 זל., אין פּראָוינץ און בעל־ גיען 20 מאַרק, אין אַנדערע לענדער 1.25 דאָלאַר.

אַנאָנסען־פּרייז: פּערטער־שורה פון מיליסטער אר'ן טעקסט 16 גר., פּריוואַט 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פּריוואַט 60 גר., נאָכ'ן טעקסט 12 גר. פּריוואַט. 18. גר פּערז מאַטאַדישע אַנאָנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאָט—ביז 50% טייערער. פון די פּרייזען ווערט גיט קיין ראַבאַט.

Redaktor wydawca E Hamburski.

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16